

KOROŠKA KRONIKA

Izdaja Britanska obveščevalna služba. — Cena mesečno za tuzemstvo 2 S, v inozemstvo 5 S. — Posamezna številka 55 grošev.

Leto VI.

CELOVEC, 24. februarja 1950

Številka 8

Po besedah sledijo dejanja

Združene države prekinile diplomatske odnose z Bolgarijo

V torek 21. februarja je ameriško zunanje ministrstvo javilo, da so Združene države pretrgale diplomatske odnose z Bolgarijo. Že pred enim mesecem je ameriška vlada svarila Bolgarijo, da bo to storila, če bolgarska vlada ne umakne svoje zahteve po odpoklicu ameriškega poslanika v Sofiji. Zdaj je to svojo odločitev ameriško zunanje ministrstvo javilo v pondeljek z izjavo ameriškega poslanstva v Sofiji tamošnji vladi. V Washingtonu pa je bil poklican v tork na zunanje ministrstvo bolgarski odpravnik poslov, kjer mu je nadomestni pomočnik zunanjega ministra, Llewellyn Thompson povedal, da bodo Združene države odpoklicale svoje zastopnike v Sofiji in da istočasno zahtevajo od Bolgarije, da odpokliče vse svoje zastopnike iz Združenih držav.

Bolgarska vlada je s pismom, poslanim na zunanje ministrstvo v Washingtonu, 19. januarja zahtevala takojšnji odpoklic iz Sofije tamošnjega poslanika

g. Donalda Heath-a, češ da na njega bolgarska vlada ne gleda z zaupanjem. V pismu je bil obdolžen, da je imel odnose s Trajčo Kostovom, prejšnjim bolgarskim ministrskim podpredsednikom, ki je bil usmrčen radi veleizdaje 16. decembra.

To je prvi primer po vojni, da so Združene države pretrgale diplomatske odnose s kako državo.

Ob priliki razprave proti Kostovu preteklega decembra je obtožnica navedla, da je leta 1947. g. Heath v dveh razgovorih svetoval Kostovu, da naj usmeri svoje delovanje, da se bo ujemalo s politiko maršala Tita. G. Heath je te obtožbe zanikal.

20. januarja je ameriško zunanje ministrstvo obdolžilo bolgarsko vlado, da je tekom zadnjih dveh let ravnala z amer. poslanstvom v Sofiji „tako nečastno in ga obdala s tolikimi omejitvami, da je postalo dejansko nemogoče še nadalje vršiti običajne diplomatske po-

sle.“ Dva uslužbenca ameriškega poslanstva so usmrtili, eden je umrl po pretepu in mučenju bolgarske policije, še mnogo ostalih pa so zaprli in mučili po ječah.

Kakor pravi londonski radio BBC, so bolgarski časopisi objavili podrobnosti obtožnice proti petim bolgarskim državljanom, ki pridejo pred sodišče radi vohunstva v prid Amerike. Obtožnica pravi, da so obdolženi zbirali podatke gospodarske, politične in vojaške narave in da jih je plačevala ameriška tajna obveščevalna služba. Dva obtožena sta bila uradnika ameriškega poslanstva v Sofiji.

Dve smrtni obsodbi v Budimpešti

Kakor poroča londonski radio je bil britanski trgovec Sanders obsojen na razpravi v Budimpešti na 13 let in ameriški državljani Vogeler na 15 let težkega zapora zaradi špijonaže.

Dva madžarska državljana sta bila obsojena na smrt. Ostali trije obtoženci so bili obsojeni na daljše zaporne kazni.

Za obrambo obtožencev niso poklicali nobenih prič in madžarski zagovorniki niso izprašali obremenilnih prič v križnem zasliševanju. Madžarska vlada je tudi zavrnila britanskemu in ameriškega pravniku prošnjo za zagovor obtožencev.

Predsednik sodišča je ob razglasitvi obsodbe vprašal državnega tožilca, če sprejme obsodbe kot primerne. Državni tožilec je odgovoril, da sprejme kot take smrtne obsodbe, glede drugih pa se mu zdi, da so premalo ostre.

H-bomba proti načelom morale in vere

V svojem govoru je predlagal lord Samuel, vodja liberalne stranke naj se napravi zakon, ki bo prepovedal uporabo vodikove atomske bombe, tako kot so to storili pred prvo svetovno vojno glede strupenih plinov.

Lord Samuel je izjavil, da se sestoji vojska svetovnih morij predvsem iz vodika in je zaradi tega vprašanja nadzorstva nad surovinami za proizvodnjo vodikove bombe popolnoma enako, če uporabijo bombo Sovjeti proti nam ali pa mi proti njim. Na ta način krši taka vrsta orožja vsako načelo morale in vere.

Anglija v volivni mrzlici

Predlog bivšega ministrskega predsednika W. Churchilla, podvzeti v času grozeče nevarnosti vodikove atomske bombe poizkus v osebem stiku med vodilnimi osebami največjih držav rešiti vprašanje nadzorstva atomske sile in druga še nerešena vprašanja s Sovjetsko zvezo, je v zadnjih urah volivnega boja v Angliji postal brez dvoma glavna snov razgovorov. Churchill sam, zunanji minister Bevin, vojni minister Shinwell in na stotine drugih volivnih govornikov se je tudi te dni bavilo s tem predlogom.

Churchill se je branil v svojem govoru v Manchestru pred očitkom, da je njegov predlog le volivni manevar. Zunanji minister Bevin je opozoril na to, da prejšnji osebni razgovori med vodilnimi državniki niso pokazali nobenih trajnih uspehov. Bevin je rekel, da je proti pogajanju med poedinimi osebami,

ki sta jih poizkusila Chamberlain in Hitler brez uspeha in se končno tudi v Jalti niso obnesla. (Razgovorov na Jalti se je Churchill osebno udeležil).

Posebno ostro napada socialistični časopis „Daily Herald“ Churchilla zaradi tega „volivnega manevara“. Ta list označuje ta predlog kot zaupni trik, ki je tvegan namenoma tak, da ne predstavlja nobene obveznosti. Cilj tega „trika“ je poziv na miroljubnost britanskega naroda, da bi tako Churchill pridobil glasove boječih in nepoučenih. Socialistični list poudarja, kakor delajo to vsi socialistični govorniki, da je bila in da je politika laburist. vlade: pustiti vrata za sporazum s Sovjetsko zvezo odprta. V političnih krogih Anglije nadalje pripominjajo, da se nanaša Churchillov predlog tudi na predsednika Trumana in ameriškega zunanjega ministra Achesona.

Avstrijska mirovna pogodba

Znani diplomatski dopisnik „London Press Service“ in strokovnjak za srednjeevropska vprašanja, Wickham Steed, je napisal naslednji komentar o avstrijski mirovni pogodbi. Članek je bil sicer napisan pred 250. sejo, ki se je vršila 15. februarja in je bila ponovno preložena na 1. marec, in ga zaradi njegove izredne zanimivosti in ker se dejstva niso izpremenila, objavljamo.

„Približno pred štirimi leti so se leta 1946 pričela pogajanja med britansko, francosko, ameriško in sovjetsko vlado o pripravi mirovne pogodbe za ustanovitev neodvisne Avstrije. Namestniki zunanjih ministrov, ki so jim štiri vlade poverile sestaviti določila pogodbe, so imeli 24. januarja 1950 svojo 249. sejo, katero pa so zaključili, ne da bi dosegli kakršen koli sporazum.

Ali so morda notranje težave poverjene jim naloge zakrivilo vso to dolgo vrsto stalnih neuspehov? Ker so mi vse te težave precej dobro znane, lahko na to vprašanje odločno odgovorim, da ne. Menim, da sedanji položaj bistveno ni nič drugačen od onega, ki ga je zunanji Minister Bevin 15. maja 1947 v svoji izjavi v angleški spodnji zbornici glede konference zunanjih ministrov v Moskvi takole orisal: „Prisiljeni smo z žalostjo ugotoviti, da želi sovjetska vlada iz razlogov, ki se ne tičejo Avstrije, čim dalj zavlačevati ureditev avstrijskega vprašanja.“

Z drugimi besedami povedano, moramo imeti to sovjetsko zavlačevanje pri sklepanju mirovne pogodbe z Avstrijo za del mrzle vojne, ki jo Sovjetska zveza vodi proti zahodnim demokracijam. Namen te taktike v Avstriji sami bi morda lahko označili z izrazom, ki sem ga pogosto slišal v enajstih letih svojega bivanja v Avstriji. Ta izraz je „hin ausekeln“, kar pomeni, da s posebnim ravnanjem nekoga, ki vztraja v danem položaju, pripravimo do tega, da se mu vsa stvar zagnusi ter se je naveliča ter zato odstopi iz položaja komu drugemu. Vsakdo, kdor prične s takim ravnanjem, ima prav gotovo pričakovati od morebitne spremembe večjo ali manjšo korist. Če ima sedanje ravnanje Sovjetske zveze ta namen z zahodnimi velesilami, katerih čete so še vedno na področjih Avstrije, tedaj menim, da je ta način tako s psihološke kakor s politične strani popolnoma zgrešen. S tem svojim postopanjem se Sovjetom ne bo posrečilo privedi zahodne velesile tako daleč, da bi se umaknile iz Avstrije in bi pustile proste roke Sovjetski zvezi. Edini uspeh te sovjetske metode bi bil, da bi avstrijski narod začel sovražiti Sovjetsko zvezo.

Pred mnogimi leti sem spoznal dr. Karla Rennerja, sedanjega predsednika avstrijske republike, ko je bil še knjižničar stare poslanske zbornice. Bil je mož odločnega značaja, široko razgledan ter izredno moder. Malo je bilo ljudi v Evropi, ki bi bili tako dobro poučeni o vsej zamotanosti marksistične ideologije, tako z gospodarskega kakor s političnega stališča, kot dr. Renner. Toda Renner je predvsem Avstrijec, Avstrijec ki uživa zaupanje svojega naroda. Ne more ga presenetiti nobena sovjetska poteza v igri, s katero hočejo zahodne velesile izriniti iz Avstrije. Dr. Renner lahko prav dobro sumi, da je ves namen sovjetske igre ta, da bi Sovjetska zveza dobila svoje nadzorstvo nad avstrijskimi gospodarskimi viri, med katere spadajo tudi še neizrabljena obširna petrolejska ležišča.

S politične strani bi Sovjetska zveza lahko upala na znatne prednosti v mrzli vojni, če bi mogla z zavlačevanjem spraviti zahodne velesile v tako naveličanost, da bi se umaknile s svojih položajev. Če bi se Sovjetom, ki imajo v ro-

Tito hoče ostati neodvisen

Govor maršala Tita - Allen odgovarja

V nedeljo je imel maršal Tito v Titovih Užicah, središču njegovega volivnega okrožja, pred 50.000 ljudmi značilen govor, s katerim je otvoril volivno kampanjo za volitve, ki se bodo vršile 26. marca. V govoru je odločno poudarjal načela jugoslovanske politike, da ostanejo neodvisni od Vzhoda in od Zapada in da ni res, da bi prodajali Jugoslavijo za dolarje, kakor jim to očita Kominform. Poudarjal je, da se dobro zaveda, da ga zapadne države mrzijo, toda da Jugoslavija mora trgovati z vsakomur, ki ji je pripravljen pomagati doseči izpolnitve petletke. Istočasno pa je svaril zapadne države, da ne smejo pričakovati od jugoslovanske vlade, da jim bo dala politične koncesije kot plačilo za izhod iz gospodarskih težav. Poudaril je, da rajši vidi, da odložijo petletko, kakor pa da bi sprejeli politične pogoje, zvezane z dolarskim posojilom in trgovskimi pogodbami. Kot vse kaže, je s tem hotel namigniti, da zaradi tega Jugoslavija do sedaj še ni dobila nobenega dolarskega posojila, ki so jih ji tekom preteklega leta obljubili.

Ponovno je poudarjal, da Jugoslavija ne pripada nobenemu bloku in da je država, ki gradi socializem ter da hočejo ostati to, naj pride kar hoče.

Glede volitev je izjavil, naj se volivna kampanja razvija v znaku mobilizacije novih moči za izvedbo petletke. In z ozirom na nekatere glasove, ki vprašujejo, če bo kdo drugi zastopan pri volitvah, je odgovoril, da so v Ljudski fronti zastopani vsi, ki hočejo nadaljevati ljudski načrt, ki ima za cilj uresničenje socializma. Če hoče kdo uresničiti ta načrt, je to lahko le Ljudska fronta, če pa hoče kdo drugi uresničiti kak drug načrt izven Ljudske fronte, ni ta načrt načrt Ljudske fronte in ga zato ne bodo pustili iti v volivni boj. V Jugoslaviji ne moreta obstojati dva načrta, ampak samo eden.

Proti koncu svojega govora je pozval poslušalce, naj se ne predajo utvaram, da bi jim inozemski kapitalisti kdaj pomagali zgraditi socializem, ki ga zaničujejo. „Dali nam bodo to, kar se zdi njim potrebno. Je pa tudi v našem interesu, da nekaj dobimo. Mi ne moremo preprečiti, da bi bilo istočasno to tudi v njihovem interesu, vendar pa gradimo socializem s tem, da izmenjavamo blago za blago in ne dajemo nobenih političnih

kah že nadzorstvo nad Madžarsko in Češkoslovaško, posrečilo spraviti pod svojo pest še Avstrijo, tedaj bi lahko razširili komunistični vpliv proti zahodu prav do švicarske meje in proti jugu do Italije ter bi s tem skoraj popolnoma zaključili krog na jugo-vzhodu Jugoslavije, ki je zašla popolnoma na stranpota komunistične pravovernosti. To bi bil za druge evropske države dokaz o premoči sovjetske politične taktike, ki bi dal pogum komunistom, pri njihovih nasprotnikih pa bi zaradi tega padla morala.

Če je ta moja razlaga o sovjetskih načrtih pravilna, tedaj se nanaša sovjetsko zavlačevanje glede ureditve avstrijskega vprašanja še na mnoge druge probleme. Čeprav si Sovjetska zveza ne želi vroče vojne, oziroma se je prav boji, pa vendar skuša pridobiti brez boja, kolikor le more. Zato se morajo zahodne velesile upreti njenim metodam ter z isto odločnostjo braniti Avstrijo, kot so jo pokazale takrat, ko so s posrečeno izvedbo berlinskega zračnega mostu Sovjetom zmešale vse načrte. Tudi če še ni prišlo do sporazuma glede Avstrije, vendar zahodni zavezniki ne smejo opustiti nobenega poizkusa za čim večjo okrepitev avstrijske vlade in avstrijskega naroda. Avstrijski narod skoraj prvič v svoji zgodovini podpira svojo vlado z zavestjo, da je odgovoren za svojo bodočnost. Avstrijci gledajo na zahodne demokracije in še predvsem na Anglijo in pričakujejo pomoč v njihovi odločitvi, da si ohranijo svojo politično in gospodarsko neodvisnost. Prepričan sem, da bodo razumeli in z veseljem sprejeli sklep zahodnih velesil, da se ne bodo pustile izrinuti iz Avstrije, čeprav si še tako želijo dočakati dan, ko bo prenehala vojaška zasedba njihove države.

Dne 24. januarja so namestniki britanskega, francoskega, ameriškega in sovjetskega zunanega ministra odložili zasedanja na 15. februar.

Ko bodo znova pričeli z razpravljanji, ne bo morda nič boljših izgledov za resničen napredek k sporazumu, kot so bili doslej in zato bo verjetno treba nadaljevati s preizkušnjo potrpljenja in vztrajnosti. Če bo dosežen sporazum in kadar se bo to zgodilo, bo to prav gotovo odvisno bolj od kake spremembe v mednarodnem položaju, kakor pa od vsega drugega. V tem pogledu čas prav gotovo ni na strani Sovjetov. Toda naj tok mrzle vojne privede Sovjetsko zvezo do tega, da spremeni svojo taktiko glede avstrijske mirovne pogodbe ali ne, zahodne demokracije ne smejo oklevati ali se naveličati z obrambo položaja, ki je postal bistveno važen za svobodo Evrope.

Komunistična taktika v Italiji in Franciji

Nemir, ki tli pod sicer navidez mirnim življenjem v Italiji, je izbruhnil na dan v obliki navadne rokobrebe med poslanci v italijanskem parlamentu. Ta dogodek je najbolj obžalovanja vreden, kar jih pomni zgodovina italijanskega parlamenta. In to nam marsikaj pove, kajti dolge vrste takih dogodkov so napovedovale prihod fašizma.

K sreči pa ima sedanja vlada mnogo večjo oporo in mnogo modrejše vodstvo kot slabotne vlade, ki služijo za podnožje diktatorstva. Najpomembnejša stvar na tem skrajno razgrajškem zasedanju, ki je spremenil ustavodajno zbornico v poulično pretepanje, pa je bilo končno glasovanje o zaupnici, ki jo je De Gasperi jeva vlada dobila s 314 glasovi proti 189 glasovom. Te številke kažejo, da je vlada v Rimu kljub težavam pri obnavljanju demokracije in kljub veliki revščini, v kateri živi dežela, mnogo močnejša kot je na primer vlada v Parizu.

Poleg tega nam številke povedo, da nasilni nastopi bodisi v zbornici ali po cesteh ne predstavljajo načina postopanja velike večine delovnega in potrpežljivega naroda. Seveda je v Italiji dovolj revščine, da je iskro nezadovoljstva lahko razpihati v plamen. Vlada počasno rešuje obupne zahteve po zemlji in po drugih ukrepih, ki so potrebni za odstranitev revščine in brezposelnosti.

Tudi če bi De Gasperi delal s trikrat večjo naglico, bi mu kljub temu primanjkovalo sredstev za izvedbo programa, ki ni toliko odvisen od razdelitve zemlje kot od silno dragih načrtov za namakanje zemljišč, za gradnjo cest in

BEGUNCI POZIVAJO UNO, DA UVEDE PREISKAVO GLEDE PRISILNEGA DELA

Nad 40.000 beguncev iz držav, ki jih nadzoruje Sovjetska zveza, je podpisalo predlog, s katerim pozivajo Gospodarski in socialni svet Združenih narodov, naj uvede preiskavo glede prisilnega dela v teh državah.

Predlog pravi, da je sedaj 6 do 8 milijonov oseb v taboriščih za prisilno delo v Sovjetski zvezi. Število teh oseb vedno narašča. Iz sovjetskega področja v Nemčiji deportirajo sedaj okoli 35.000 nasprotnikov sedanjega režima. Ti deportiranci so bili za časa nacizma v koncentracijskih taboriščih.

Predlog je izročil David Dellin, predstavnik Lige za svobodo Rusije, predsedniku Gospodarskega in socialnega sveta, Hermanu Santa Cruzu in ob tej priliki tudi izrazil mnenje, da bo tudi Kitajska brez dvoma kmalu pričla velikega razvoja prisilnega dela.

SOVJETSKA ZVEZA BO MORALA PRISTOPITI K NAČRTU ZA SVETOVNO NADZORSTVO ATOMSKE SILE

V radijskem govoru je ameriški zastopnik pri atomski komisiji OZN, John C. Ross izjavil, da so Združene države vedno pripravljene udeležiti se razgovorov za mednarodno atomsko nadzorstvo in da se mora mobilizirati svetovno javno mnenje, ki naj prisili Sovjetsko zvezo, da preneha preprečevati vse napore za ustanovitev učinkovitega atomskega nadzorstva. Ross je nadalje izjavil: „Iz osebnega izkustva vem, da poznajo sovjetski zastopniki vrednost propagande. Če bodo vsi narodi zemlje stalno vztrajali na stališču, da so razgovori o nadzorstvu atomske energije preveč važni, da bi se jih lahko stalno oviralo, lahko upravičeno upamo, da bo morala Sovjetska zveza priznati, da s svojo odsotnostjo lažje bitko izgubi kakor pa dobi.“

Sovjetska zveza se ne bo samo morala vrniti v Varnostni svet, ampak bo morala začeti tudi stvarna pogajanja. Načrt za atomsko nadzorstvo stalno pregledujejo in Združene države so pripravljene sodelovati pri vsakem poizkusu za njegovo izboljšanje.

2.950.000.000 DOLARJEV ZA ERP

Vodja ameriškega urada za pomoč tujini, P. Hoffman, je izjavil v Washingtonu, da prosi ameriški kongres, naj mu dovolijo 2.950 milijonov dolarjev za tretje leto Marshallove pomoči, ki se bo pričelo letos julija meseca. Vsota, ki jo zahteva g. Hoffman je za kakih 150 milijonov dolarjev manjša, kot jo je napovedal predsednik Truman ob začetku leta.

zidanje poslopij. Jasno je, da v nobenem primeru ne pride do nasilnih odzemov zemljišč, do cestnih preteпов in demonstracij kar samo po sebi.

Prav tako kot krvavi dogodki v Modeni in obžalovanja vredno dejanje v parlamentu, tako je vsa ta igra v Italiji namenoma pripravljena in jo vodijo komunisti ter njihovi suženjsko vdani pristaši, Nenni jevi socialisti, z edinim namenom, da izzovejo protiukrepe, širijo nered ter onemogočajo v državi demokratični razvoj.

Ista komunistična taktika se ponavlja v Franciji. Izmučena Bidaultova vlada je na izrednem zasedanju, ki je trajalo vso noč, dovolila nastop čet in varnostne policije, če bi komunisti grozili, da zaprejo pristanišča in ukinejo železniški promet.

Pred dvema letoma je Moskva ukazala svojim agentom v Franciji in Italiji, naj sabotirajo Marshallov načrt. Sedaj skuša s istimi sredstvi onemogočiti dostavljanje orožja v okviru Atlantskega sporazuma. Nedvomno pa bo drugi poskus za oslabitev evropske odpornosti prav tako odločno propadel kot je prvi.

Ponovni napor komunistov so nam resno svarilo, da se Kremelj nikdar ne naveliča in da nikdar ne opusti svojega cilja niti svojih sredstev in opira svoj up na uspeh vedno manj in manj na privlačnost sovjetskega sistema — ki se s svojim razširjanjem vedno bolj slabi — pač pa zida bolj in bolj na prepričanju, da se bo demokracija morda le naveličala ponovno stopiti v borbo proti komunizmu.

† Prežihov Vorenc

Dne 19. februarja je umrl poznani slovenski koroški pisatelj Lovro Kuhar — Prežihov Vorenc. Kakor nam je bil pisatelj po svetovnem nazoru daleč, je vendar naša kulturna dolžnost, da se ga ob njegovi smrti spominjamo.

Prežihov Vorenc je bil sin revne hiše iz Kotelj na Koroškem in nič čudnega, da je v svojih knjigah neprestano iskal vzroke zla, valil vso krivico na kapitalizem in v nekem kolektivizmu našel rešitev. Napačno pri tem je bilo, da je stvari pretiraval in marsikdaj kazal krivico tam, kjer je ni bilo. Premočna tendenca je bila v škodo njegovemu umetniškemu ustvarjanju in tako so njegovi „Naši mejniki“ samo še podoba Vorenca. Sam je moral čutiti, da umetnost preneha biti umetnost, če ji politična struja ukazuje pot.

Krivico pa bi delali mrtvemu pisatelju, če bi mu ne priznali velike umetniške cene, ki je dozorela v njegovih „Samorastnikih“. „Samorastniki“ so brez dvoma zbirka najboljših slovenskih novel, pisane s toliko elementarno

močjo, da človeka potegnejo za seboj. V „Samorastnikih“ bo ime Prežihovega Vorenca ostalo v slovenskem slovstvu. Čeprav tudi v „Samorastnikih“ ne more skriti svojega pretiravanja, čeprav tudi v njih skuša najti rešitev v svojem nazoru, vendar so „Samorastniki“ najboljše Prežihovo delo. Njegovi „Čarnoglavi“, njegovi „Hudabivniki“ in njegove „Karnice“ bodo ostale v dokaz, da je bil Lovro Kuhar velik umetnik.

Njegova književna žetev je bila obilna. Od proletarskih „Povestic“ se je vzdignil v „Doberdob“, kjer je s surovo silo podal sliko vojske, napisal je „Požganico“ in „Jamnico“ in nazadnje „Naše mejnike“, v katerih moč Prežihovega peresa ugasne.

Prežihov Vorenc je bil umetnik, ki je uvedel v slov. slovstvo Mežiško dolino. In kot umetnik bo tako Kuhar ostal v slovenskem slovstvu. Čas sam bo razkril, v čem je pisatelj pogrešil. Kar pa bo tudi pred vejnico časa ostalo, to bo tisto, kar je Prežihovega Vorenca delalo umetnika.

Truman o odnošajih med USA in SSSR

Glavni urednik lista „New York Times“ v Washingtonu, Arthur Crock, se je razgovarjal te dni s predsednikom Trumanom. Ob tej priliki mu je Truman dejal, da ne verjame, da bi Sovjetska zveza spoštovala kateri koli sporazum, ki bi ga Združene države skušale sedaj skleniti z njo po običajih dobre politike.

Kljub temu pa poroča dopisnik, da je predsednik popolnoma miren in zupna v bodočnost. Crock je imel z njim poseben razgovor, v katerem mu je ta razložil svoje poglede na sedanja mednarodna in domača vprašanja. Crock piše, da je Truman zelo miren predsednik kljub sedanjim razburkanim časom. „Vsi, ki ga obiščejo, ugotovijo, da je neustrašen in je prepričan, da bo ali še v njegovem času ali pa pozneje, možno najti pot za rešitev sveta pred uničenjem, nad čemer so nekateri že obupali. Moralne sile namreč stalno pešajo zaradi spora med dvema velikima tekmujočima sistemoma in zaradi iznajdbe novega strašnejšega uničevalnega orožja.“

Crock je predsedniku stavil najprej tale vprašanja: „Ali se spomnite, kako dobri upi za mir so bili leta 1945, kar ste tudi sami izjavili v San Franciscu, — ko so ustanavljali Organizacijo združenih narodov. Kaj se je potem zgodilo, da se je tako poslabšal ves položaj, da je neki član vaše vlade mogel dejati: „Hladno dejstvo je, da smo vedno v vroči vojni.“ Kdaj ste prišli do zaključka, da so vsaka pogajanja s Kremeljem brezupna?“

Predsednik je dejal, da se še dobro spominja tistih časov in tudi, s kakšno

NOVI UKREPI ZA PREPREČENJE BEGA IZZA ŽELEZNE ZAVESE

Iz Madžarske, Češkoslovaške in Romunije poročajo, da so oblasti izdale nove ukrepe, ki naj preprečijo beg ljudi iz teh držav. Poročajo tudi, da je uspelo namestniku češkega finančnega ministra in njegovi družini pobegniti v Avstrijo, kjer so zaprosili za politični azil. V Gdanskem so odredile oblasti hišni zapor poljskemu katoliškemu škofu, češ da je kršil vladne odloke in objavljaj nedovoljene letake.

TAJNI DOGOVORI V SOVJETSKO-KITAJSKI POGODBI

„New York Times“ je priobčil članek, v katerem pravi, da so v Parizu prejeli določena obvestila o tem, da so Kitajci in Sovjeti podpisali tajne dodatke k pogodbi. Ti dodatki predvidevajo med drugim naslednje:

1. Na podlagi podpisane pogodbe bodo poslali iz Kitajske v Sibirijo izdatno delovno silo. Glede tega trdi članek, da je že 300.000 kitajskih delavcev na poti.
2. Sovjetskim svetovalcem bodo dali važna mesta v kitajski vojski, tajni policiji in v komunistični stranki.
3. V primeru vojne bodo postavili sedem kitajskih pristanišč pod sovjetsko nadzorstvo.

O tajnih dodatkih je govoril tudi ameriški zunanji minister Acheson.

dobro voljo je prišel nasproti sovjetske-mu narodu in njegovim voditeljem kmalu potem v Potsdamu. Tam je imel namen ponuditi pomoč za obnovu prav tako Sovjetski zvezi kot ostalemu svetu na zelo obširni podlagi. S ponosom in zadovoljstvom je priprnil, kako so Sovjeti zdobili nemško armado na Vzhodu ter je bil prepričan, da je njihova pomoč potrebna za zmago nad Japonsko. Toda predsednik je ugotovil, da je Stalin želel govoriti edino le o nepričakovani ukinovitvi pomoči po zakonu o zakupu in posojilu. Odslej dalje je bilo ozračje neugodno za vse, kar je imel predsednik Truman v mislih.

„Odpovedati pogodbo o zakupu in posojilu v tistem času, je bila velika napaka.“ Toda predsednik je bil takrat še novinec. Listine so bile pripravljene že prej in so predstavljale vladni sklep. Predsednik je videl, da mu ne preostane nič drugega kot da podpiše. Ni imel niti kroga svojih sodelavcev niti svoje vlade. Sedaj ima oboje.

„Edini sporazum, ki so se ga Sovjeti držali izmed vsih štiridesetih, je bil oni, ki smo ga sklenili v Jalti glede vstopa v vojno proti Japonski.“

Predsednik nima nobenega upanja, da bi Sovjetska zveza sedaj spoštovala kateri koli sporazum, ki bi ga bilo dobro sedaj skleniti. Vendar pa Truman z upanjem zre v končni izid. Ko so Sovjeti po potsdamskem sporazumu ustavili trgovino med Vzhodom in Zahodom, je pričel izgubljeni zadnje upanje, da bo to, kar je kazalo tako dobro za mir v San Franciscu, ostalo pri življenju. General George Marshall se je vrnil iz Moskve globoko potr. In ko je veleposlanik Bedell Smith sporočil predsedniku iz Moskve, da Sovjeti skrbno prikrivajo narodu vsa dejstva o vojaški pomoči, ki so jo dale Združene države Sovjetom in vse predloge za skupno obnovo sveta, mu je splahnelo zadnje upanje.

Z Japonsko bi se zgodilo prav tako kot z Nemčijo, če ne bi predsednik zahteval, da mora biti Amerikanec vrhovni zavezniški poveljnik pri podpisu japonske predaje na ladji „Missouri“. Če ne bi tega storil, bi Sovjeti prav gotovo razdelili Japonsko prav tako kot so Nemčijo in položaj na Daljnem Vzhodu bi bil toliko slabši. Zaradi tega smo lahko zadovoljni.

Pravi vzrok za nesporazum s Sovjeti je v tem, ker imajo Sovjeti še vedno občutek strahu in manjvrednosti v primeri z Američani. Če ne bi bilo leta 1948 volivne borbe za predsedniške volitve, bi predsednik poslal vrhovnega sodnika Freda Vinsona v Sovjetsko zvezo, kjer naj bi skušal o tem in o pravih namenih Združenih držav prepričati Stalina in druge sovjetske voditelje. „Morda bomo ta korak storili kdaj pozneje,“ je dodal predsednik. „Toda v tem ne smemo videti znaka slabosti, ker je tudi ni.“

Predsednik je natančno poučen, da imajo Sovjeti 16 milijonov ljudi v koncentracijskih taboriščih. To je ravnanje policijske države, ki se zdi predsedniku gnusno.

Volivni postopek za angleške volitve

Napisala Ivana Littlefield

Ko angleški ministrski predsednik za-prosi kralja, da razpusti angleški parlament — kar lahko stori, ko se mu zdi, da je to najbolj ugodno za njegovo stranko, navadno pa v roku 5 let, ki ga določa „zakon za parlament“ iz leta 1911 — izda Njegovo Veličanstvo nalog, s katerim se naroča lordu kanclerju, da pritisne veliki pečat na dva kraljevska proglasa. Z enim razpušča stari in sklicuje novi parlament, z drugim določa volitve škotskih peerov. Narod voli samo člane poslanske zbornice. Hiša lordov — gornja zbornica — je 400 let starejša od poslanske zbornice. Nastala je v dobi Sasov. Lordi postanejo člani gornje zbornice s podedovanjem. Toda Škotsko predstavlja v gornji zbornici samo 16 peerov. Te peere, katere imenujejo „predstavniške peere“ (representative Peers), volijo drugi škotski peeri, ko se vršijo splošne volitve.

Lord kancler tudi izda odlok o razpisu volitev 625 članov poslanske zbornice. Ta odlok pošlje volivnemu komisarju ali predsedniku krajevne oblasti, ki mora tedaj poskrbeti za tisk glasovnic, dalje za to, da bo na razpolago dovolj volivnih žar in volivnih kabin in da se z oglasi objavi dan, čas in kraj volitev.

Osmi dan po dnevu razpisa volitev — ne upoštevanje se nedelje in bančni prazniki — je tako imenovani „dan imenovanja“. Vsakega kandidata za poslanca mora pisмено imenovati dva volivca, ki sta vpisana v volivnem seznamu, a še najmanj 8 drugih volivcev, ki so vpisani v volivnem seznamu, mora podpreti njegovo imenovanje.

Volijo lahko vsakega angleškega državljanja, ki je dovršil 21. leto. Razen tega ne sme biti v državni službi, ne sme biti duhovnik angleških in škotskih cerkev ali katoliške cerkve ali peer, ki je član hiše lordov. Ne more biti voljen tudi, če so ga proglasili za umobolnega ali če je bil v konkurzu, a se še ni rehabilitiral. Ne morejo voliti tudi zločinca, ki je v zaporu. Državni uradnik nekaterih činov ali pa tisti, ki je sklenil z državo kako pogodbo, se mora odpovedati službi ali pa odstopiti od pogodbe, če hoče kandidirati.

Da se preprečijo brezupne kandidate, mora vsak kandidat položiti 150 funtov pri svojem volivnem komisarju. Kandidat zgubi to vsoto, če ne dobi 1/8 vseh glasov svojega volivnega okraja.

Kakor se je v Britaniji v zgodovini širila aktivna volivna pravica, tako se je tudi spreminjala sestava parlamenta. Sedaj ima Anglija splošno volivno pravico vseh odraslih. Člani parlamenta pripadajo vsem slojem brez ozira na dohodke ali poklice.

V Angliji ni proporcionalnega predstavnštva. Člani parlamenta so izvoljeni po številu glasov. Kak mesec pred volitvami izberejo kandidate krajevne podružnice političnih strank. Kandidati potem „obdelujejo“ volivce v govori in splošno s tem, da pridejo v stik z volivci, da jih tako volivci spoznajo. Večina imajo volivnega agenta, ki popolnoma pozna volivni zakon in volivni postopek. Ta agent opravlja za kandidate vse uradne formalnosti, ki jih zakon zahteva — tako, da kandidat lahko uporablja ves čas za to, da ima govore in običe vse svoje volivce.

DARILO ANGLEŠKE KRALJICE-MATERE

Angleški ministrski predsednik je prejel pred kratkim od kraljice-matere Marije na roko delano preprogo, katero je poklonila britanskemu narodu. Delala jo je osem let, saj ima nič manj kot milijon vbodov. Kraljica-mati je izrazila željo, da bi bila ta preproga prispevek k britanskemu izvozu za dolarsko protivrednost. Zato jo nameravajo prodati v Kanadi ali pa v Združenih državah. Kraljica-mati je stavila pogoj, da morajo preprogo prodati kaki javni ustanovi in ne zasebnim kupcem.

Pred približno osmimi meseci je kraljica-mati poklonila britanskemu narodu šest preoblek za naslanjače, katere je tudi sama izvezla. Prodali so jih za deset tisoč dolarjev in zdaj se nahajajo v Newyorškem metropolitanskem muzeju.

Na dan imenovanja morajo kandidati ali tisti, ki jih predlagajo ali podpirajo, predložiti predsedniku volivne komisije sezname predloženih kandidatov. Volivna borba, ki je začela tedne poprej, se tedaj stopnjuje, ker gre deveti delovni dan po dnevu „imenovanja“ 34½ milijona angleških volivcev na volitve.

Vsakemu kandidatu je dovoljeno, da pošlje vsakemu svojemu volivcu eno brezplačno pošiljko po pošti. Na ta način pošlje kandidat svojim volivcem svojo volivno izjavo. Pošlje navadno tiskani letak s svojo sliko, kateri vsebuje njegov kratek življenjepis, seznam volivnih sestankov, ki jih bo imel in kratek program njegove stranke. Noben kandidat ne sme potrošiti za volivne stroške nad 450 funtov, temu znesku se sme dodati še dva penija za vsakega volivca na deželi in en peni za vsakega volivca v mestu.

Razen poklicnega agenta ima kandidat še prostovoljne, navadno krajevne pomožne agente, može in žene, ki podpirajo njegovo stranko in mu skušajo pridobiti volivce.

Zakon o narodnem predstavnstvu iz leta 1948 je skrčil število članov poslanske zbornice od 640 na 625. Ta zakon je tudi ukinil predpis, po katerem so vseučiliščniki lahko volili na svojem vseučilišču in na sedežu svojega bivališča

in nekateri poslovni ljudje v okraju, kjer so imeli svoja podjetja in tam, kjer so prebivali. Zakon je tudi ukinil 12 volivnih okrajev in združil volivni okraj Londona z Westminsterom. Po zadnjih volitvah so tudi spremenili meje mnogih volivnih okrajev, posebno v Londonu.

Na dan volitev so volišča odprta od 7. ali 8. zjutraj do 9. večer. Volivec glasuje tako, da stavi na glasovnici križ pri imenu kandidata, ki ga voli, zvije glasovnico in jo vrže v volivno žaro v prisotnosti predsednika volivnega se-deža.

Ko se volitve zaključijo, zapečati predsednik ali njegov zastopnik žare, ki so zaprte in jih izroči uradniku, ki mora prešteti glasove navadno v občinski hiši. Tedaj preštejejo glasove pod nadzorstvom dotičnega uradnika, in sicer v prostoru, ki ga varuje policija. V ta prostor lahko vstopijo samo kandidati, njihovi agentje in osebe, ki so jih kandidati imenovali za svoje skrutinatorje.

Štetje glasov traja dva ali tri dni. Toda dan po volitvah — večkrat celo v noči po volitvah — že vlada ve, ali je bila premagana ali ne. Če so nasprotniki vlade dobili več poslancev, bo ministrski predsednik podal ostavko kralju, ki bo poklical voditelja stranke, ki je zmagala in mu bo poveril sestavo nove vlade.

Vermont — laboratorij napredka

(Dr. Hans Steinitz)

Evropski opazovalec ameriškega političnega življenja gleda običajno v glavnem na Washington in mogoče še na New York. Le redko pomisli, da Washington in New York skupaj še nista Amerika, in da ima vsaka od 48 posameznih držav, ki tvorijo ameriško zvezno državo, svoje posebne zakone, svoj parlament, svojo vlado, svoja sodišča, probleme, politične skrbi, tradicije, šege in posebnosti, in da posveča prebivalec Texasa ali Kalifornije običajno zavedam svoje države več pozornosti kot zvezni politiki v Washingtonu.

Te posamezne države torej nikakor niso navadni upravni okraji ali volivna okrožja. Neglede na njihove kulturne in druge posebnosti so često politična poljska, laboratoriji, v katerih preskušajo socialne novotarije, in smeje reforme vseh vrst, katere pozneje, ako so se obnesle, posnema zvezna vlada. Nekatero državo so na primer uvedle za krajevne volitve žensko volivno pravico že sredi preteklega stoletja, — mnogo desetletij prej, predno se je ta ustanova uvedla pri zveznih volitvah za vse Združene države in v Evropi. Mnogo držav je odpravilo smrtno kazen, druge so bile vodilne v socialni zakonodaji, kmetijske države „Srednjega zahoda“ so delale poskuse z zakoni za zaščito kmetijstva, z zavarovanjem kmetov proti toči in podobnimi stvarmi že pred leti, — mnogo prej, kot je predsednik Roosevelt izvedel podobne ukrepe za celo državo. In pri tem opazimo često omembe vredno posebnost: čim manjša in po sebi nepomembnejša je dotična država, tem naprednejša je, tem večje veselje ima za reforme in poskuse. To teorijo potrjuje Vermont, ki vodi v marsikaterem pogledu, na socialnem in političnem polju, tako da se pač izplača nekoliko baviti s to zanimivo malo državo.

Država Vermont, popolnoma na severozapadu USA, prilepljena na kanadsko mejo, spada z nadaljnjimi petimi državami h pokrajini, ki se imenuje Nova Anglija in ki je bila kakih sto let neka-ko srce in središče cele dežele. Največje mesto Nove Anglije, Boston, ki je bilo nekoč mnogo večje in gospodarsko pomembnejše kot New York, je bilo središče nekega določenega novo-angleškega duha, ki je ohranjen še danes Nova Anglija je vedno skrbela za duhovne vezi z angleško matično deželo; angleški način življenja, stare evropske navade in pred vsem tisti puritansko-resni duh, ki je nekdanj pripeljal „očete

romarje“ iz angleške domovine semkaj, opazi še danes obiskovalec takoj.

V tej skupini šestih držav igra spet Vermont svojo posebno vlogo. Vermont je skoraj izključno kmetijska in gozdna država. Tla nimajo nobenih omembe vrednih zemeljskih zakladov, tako je pičila industrije omejena na nekaj malih in srednjih obratov, ki se bavijo s predelavo lesa, keramiko ter drugo bolj obtniško in umetno-obrtniško proizvodnjo. Kmetje živijo večinoma na posameznih kmetijah v skritih dolinah in na pobočjih gorate dežele; le manjšina v malih gorskih vasicah, ki so po svojem slogu in legi podobne alpskim vasicam Evrope. V glavnem se bavijo z živinorejo in mlekarstvom: država Vermont, ki ima približno obseg polovice Švice, v kateri pa živi le 300.000 ljudi, ima skupno več kot 400.000 krav mlekaric. Poleg tega gojijo pred vsem sadje in zelenjavo. Zelo bogatih ljudi tu ni — pa tudi ne revežev. Zdrav, primerno imovit kmečki in srednji sloj živi v glavnem tu — in to olajšuje vladanje in upravljanje.

Podlaga Vermontske politike je „Town Meeting“, — splošni volivni shod vsake občine, ki voli župana in mirovnega sodnika, odobruje občinski proračun in na katerem razpravljajo o vseh občinskih in državnih zadevah. To prastaro obliko „neposredne demokracije“ imamo v Evropi v sloviti „poddeželskih občinah“ nekaterih švicarskih kantonov. Ta ustanova omogoča tesen, živ stik med vladajočimi in vladanimi, ki v drugi običajni parlamentarni demokraciji iz tehničnih razlogov ne obstoja več. Na „Town Meetingih“ razpravljajo o šolskih in cestnih zadevah, pa tudi o večjih in resnejših stvareh. Tako zborovanje je pred 160 leti dalo pobudo za sklep države Vermont, da se odpravi suženjstvo. Iz potreb na „Town Meetingu“ zbranih meščanov in kmetov je nastalo vermontsko združeno gibanje (ki so ga prvi uvedli naseljenici iz sosedne Kanade); in danes je Vermont v USA pokrajina, v kateri je združništvo, pred vsem v obliki konzumnih društev, najbolj razvito. Za Vermont značilne cestne slike v mestecih in vaseh, v katerih je skoraj redno edina trgovina kraja, ki preskrbuje celo okolico z blagom, last konzumnega društva, ne najdemo zlepa v drugih ameriških mestih. Vermontske zadruge se pa ne omejujejo na podrobno trgovino z običajnimi (Nadaljevanje na 3. strani)

Denar ponujajo

Švicarski gospodarski listi so prinesli pred kratkim zanimivo vest. Švicarski uradni krogi so sporočili namreč avstrijskim uradnim krogom, da bi bili Švicarji pod gotovimi pogoji pripravljeni naložiti svoj odvišni denar v Avstriji. Zaradi izrednega med- in povojnega gospodarskega blagostanja v Švici in zaradi nalaganja denarja skoraj iz vse Evrope v Švici, je namreč švicarski denarni trg tako prenapolnjen, da iščejo švicarske banke primerne naložitve v inozemstvu.

Zneski, ki bi jih dali Švicarji na razpolago, so tako veliki, da bi bili zadostni za ustanovitev večjih industrij in drugih večjih investicij. Pogoji bi bili razmeroma zelo ugodni.

Eden predpogojev je ta, da bi bil denar na razpolago le za investicije v zahodnih področjih Avstrije, predvsem na Predarlskem in na Tirolskem. Švicarska vlada bi dala takoj dovoljenje za prenos kapitala v inozemstvo, če bi jamčila za posojilo kaka avstrijska občina ali zveza občin ali pa dežela skupaj z občinami. To jamstvo bi bilo, nekako zagotovilo, da bodo posojeni franki vrnjeni tudi kot franki. To jamstvo bi krilo tudi morebitno izgubo, ako bi dolžnik bil prisiljen iti v poravnavo, to je v konkurz.

Švicarji bi dali denar po 1,5% do 2%, torej zelo poceni. V gotovih primerih bi se dalo mogoče celo doseči, da bi se dalo posojilo dobiti brezobrestno.

Nekateri mislijo, da ti krediti, ki jih nekako ponujajo Švicarji, niso popolnoma gospodarski krediti, da so to deloma tudi politični krediti. Gotovo je namreč, da se Švica boji in se zato hoče zavarovati pred vzhodnim komunizmom. Zato bi Švica rada videla, da je pred njo nekaj zdrav pas (cordon sanitaire), torej ozemlje, ki je protikomunistično in ki bi varovalo Švico v malem nekako tako, kakor varujejo takozvane satelitske države veliko Sovjetsko zvezo.

Razumljivo je tudi, zakaj ponujajo Švicarji svoj denar le za investicije v zapadnih delih Avstrije. Ako namreč še ne pride do avstrijske državne pogodbe, bodo vzhodni deli Avstrije pod vedno večjim gospodarskim in političnim pritiskom Sovjetske zveze. Ako pa do državne pogodbe pride, bodo zaradi določil te pogodbe vzhodni deli Avstrije ravno tako pod trajnim gospodarskim pritiskom Sovjetske zveze. Nadalje je tudi Švicarjem znano, da se v Avstriji gospodarsko težišče države nekako pomika vedno bolj na zapad iz vzhodnih industrijskih pokrajin.

Ker je danes kredite v Avstriji zlasti za podjetja, ki se slabo ali pa sploh ne amortizirajo, kakor na pr. bolnice in stanovanja, težko dobiti, bi bilo vsake-akor umestno, da bi ponudbo Švicarjev natančno proučili. Še posebej zato, ker prihaja ponudba od švicarskih vladnih krogov, ki gotovo nimajo slabega namena. Švica je namreč poznana kot dežela, ki je voljna pomagati drugim, ki uvide-

**RADIO in ELEKTRO
APARATE**
vseh vrst in tvrdk
samo pri vašem obrtniku
HANS KREUTZ
Kramergasse 11 Celovec
Tel. 21-73

va razmere in potrebe drugih. Švicarski „denarni človek“, to je bankir, pa se najbrž prav nič ne razlikuje od bankirjev drugih dežel, vsi so nekako brezobzirni, vsi težijo že po svojem poklicu in po naravi svoje službe po denarju in po dobičku.

Švicarski uradi tudi niso nikdar odbravali raznih „kupčij“, ki niso bile v čast ne avstrijskim in tudi ne švicarskim trgovcem. Švicarji so tudi vestno in strogo zasledovali in tudi kaznovali vsako kršitev določil o trgovskem prometu med Avstrijo in Švico.

Ako bi torej prišli švicarski krediti v Avstrijo po uradni poti, bi morali avstrijski krogi sprejeti to ponudbo kot resno. Seveda pa ne sme nikdo pri tem pričakovati, da je to nekaka nova Marshallova pomoč v zmanjšani obliki. Vse vsote, ki bi mogoče prišle iz Švice kot investicijski kapital, bi morali vrniti z obrestmi, ki bi bile določene.

ZA NEDELJSKO POPOLDNE

Inserenti „Koroške kronike“

Pazite! — V naslednjo križanko je vpletena vrsta naslovov trgovskih podjetij, KI NUDIJO SVOJIM ODJEMALCEM KAKOVOSTNO BLAGO PO ZMERNI CENI in so več ali manj redni oglaševalci našega časopisa.

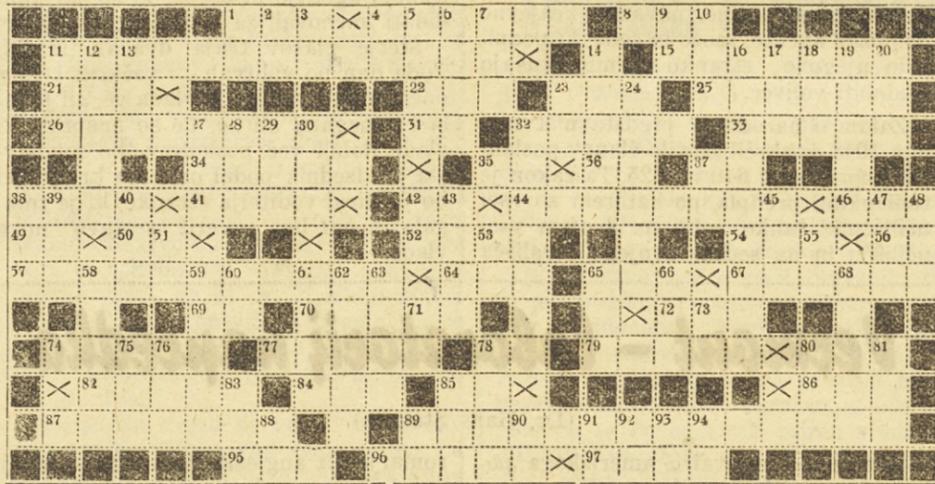
Besede pomenijo:

Vodoravno: 1 merilka časa; 4 znamka prvovrstnih naravnih sadnih proizvodov, pijač, sadnih sokov, marmelad itd; 8 vrsta fižola; 11 Tvrčka, ki je s svojimi kvalitetnimi proizvodi priznana po vsej državi. Barve, laki, slikarske in plesarske potrebščine te tvrdke najdete po vseh izložbah strokovnih trgovin. Svoj sedež ima v Trgu (Feldkirchen); 15 domače ime za mlado žensko; 21 moško krstno ime; 22 prebivalec južno evropske države; 23 kraj v pristanišču, kjer se popravljajo ladje; 25 čevlji te tvrdke, ki ima svojo trgovino v Celovcu, Kramergasse, so zelo lepe izdelave in nadvse trpežni; 26 proizvodi te tvrdke so prepotrebni za vsakogar, ki želi imeti prijetno in okusno stanovanje. K temu namenu spadajo pač predvsem preproge, blago za pohištvo, prevleke itd. Tvrčka ima svoji trgovini v Celovcu in v Beljaku; 31 dva enaka samoglasnika; 32 težko strelno orožje; 33 del pohištva; 34 tudi to vrsto posteljnine dobite pri tvrdki pod 26. vodoravno; 35 prihodnjik; 36 dva enaka soglasnika; 37 kratka za množino; 38 del žitne bilke; 41 travnik ali poseka v gozdu; 42 kratka za utežno množino; 38 del žitne bilke; 41 travnik ali poseka v gozdu; 42 kratka za utežno enoto; 44 dober požirek okrepitele pijače je mnogo vreden! Žganja in likerji te tvrdke, ki ima svojo centralo v Trgu (Feldkirchen) so mnogo cenjeni in zaželjeni; 46 slovenski, še živeči pisatelj (Janko); 49 izraz pri kartanju; 50 veznik; 52 neke barve; 54 rastlinski plod; 56 vprašalnica, ki se zaobeša; 57 če hočete svoji dečki napraviti veselje, tedaj jo peljite v to moderno slaščičarno, kjer boste najbolje in najokusnejše postreženi; 64 kot pri 8 vodoravno; 65 turški oblastnik; 67 odlična špecerijska trgovina, idealen kraj za nakupovanje živilskih potrebščin za vsako gospodinjico. Kje je ta trgovina? — Celovec, Bahnhofstrasse...; 69 ploskovna enota; 70 pristaniško mesto ob Črnem morju; 72 „očak v barko“ iz sv. pisma; 74 listnato drevo; 77 prevarani mož iz sv. pisma; 78 peta in četrta črka v abecedi; 79 član Džingiskanovega naroda; 80 prva in tretja črka sta enaki, srednja je „l“; 82 tega leta; 84 žensko ime; 85 dva ista „polsamoglasnika“; 86 kletna posoda; 87 družine z otroki bodo najboljše kupile pri tej splošno priznani tvrdki. Trikotaža, volna, vsakovrstno perilo iz tega blaga v največji izbori. Potrudite se v Beljak...; 89 ga ni, kdor pojde mimo, da si ne bi ogledal prostranih izložb manufakturne tvrdke v Be-

ljaku, na Glavnem trgu... Vsega, česar si oko poželi in po najnižjih cenah...; 95 kraj na Koroškem, ki smo ga že dvakrat omenili v tej križanki; 96 to ime, ki je pojm zase, pozna vsak Celovčan. — Poslovni pogovori, prvi sestanki (tudi prva ljubezen!) — vse to v tej prijetni in domači celovski slaščičarni; 97 otok v Malajskem arhipelu.

Navpično:

1 del človeškega telesa; 2 izraz pri kartanju; 3 prva in tretja črka; 4 kratka za izraz „plemenit“; 5 žensko ime; 7 del krajevnega imena, kjer leži ameriška atomska tovarna; 9 predlog z 2. sklonom; 10 hiter umik; 11 povrtina; 12 odsek, del poti, vožnje; 13 odgovor na vprašanje „kod?“, 14 kuhinjska posoda; 16 obleke, plašče, oblačila iz vseh vrst blag so v največji izbiri pri tej tvrdki, ki ima svoj lokal v Celovcu, Paradeisergasse; 17 krajša beseda za kamnolom; 18 živalski glas; 19 diktat, diktiranje; 20 naplačilo; 23 pritrtilnica;

Vermont - laboratorij napredka

(Nadaljevanje s 3. strani)

dnevnimi potrebščinami, temveč so prodrele tudi v proizvodnjo energije: njihove elektrarne preskrbujejo skoraj ves Vermont z „zadružnim tokom“, njihove petrolejske čistilnice zalagajo traktorje in automobile farmarjev s ceninim „zadružnim bencinom“.

Demokracija in združništvo sta dvignila socialno in kulturno raven podeželskega prebivalstva na zavirljivo višino. Devetdeset odstotkov vermontskih kmetij ima električni tok, osemdeset odstotkov vseh kmetij ima lastne kopalnice in — čujte ter strmite — v več kot šestdeset odstotkov kmetij stoji v stanovanjski sobi klavir. Celu v malih gorskih vasicah ni nič nenavadnega, če se zbirajo kmetje (in pred vsem njihove žene ter hčerke) redno k malim koncertom v šoli ali v cerkvi, na katerih igra-

jo Bacha ali Mozarta. „Potujoča knjižnica“ iz glavnega mesta obišče enkrat mesečno tudi najoddaljenejšo kmetijo; vsakdo si lahko brezplačno izposoja knjige, ki jih vrne pri prihodnjem obisku knjižničnega avtomobila. In v malih vaških cerkvah nastopajo često potujoča in diletantska gledališča.

Uporaba cerkev je sploh zelo mnogostranska. Često zboruje v njih „Town Meeting“; v vaseh, kjer je le ena sama cerkev, imajo v lepi strpnosti nedeljsko službo božjo po vrsti vse veroizpovedi, ki imajo pristaše v tem kraju; službo božjo opravljajo potujoči duhovniki iz najbližjega mesta.

Za tujega opazovalca je značilno, da se vršijo vsi reformni poskusi in vse socialno delo v Vermontu pod vodstvom republikanske stranke. Vermont je od pantiveka trdnjava te stranke; država se ponaša s tem, da ni nikdar od početka ameriške zgodovine, tudi ne v časih največjega navdušenja za Roosevelta, dobila tu demokratska stranka večine glasov. Iz tega lahko sklepamo, da vsaj za Vermont ne velja običajno mnenje tujine, da predstavlja republikanska stranka konservativno desnico ali „reakcijo“; agrarne reformne težnje, ki pridejo do izraza med drugim v združništvu, so od nekdaj pri republikancih ravno tako doma kot pri demokratih. Gibson, sedanji guverner Vermoneta, mlajši, delavni mož, se naravnost odlikuje z množico reform: moderniziral je izvrševanje kazni in kaznilnice ter zapore, temeljito revidiral mladinska sodišča in dobrodelnostne urade, preuredil šolstvo in javno zdravstvo po najnovejših vidikih in končno zamislil progresiven, nad vse pravičen davčni sistem, ki je naletel na splošno odobravanje. Bolnišnice in šole Vermoneta spadajo danes med najmodernejše cele Amerike; neki „kolegij“ (visoka šola) v Vermontu je vzbudil pred kratkim splošno pozornost s tem, da je obvezal profesorje in študente, da morajo dnevno delati eno uro na polju ali na vrtu: s tem je postal skupnost, ki se vzdržuje sama in poleg tega pokazal pedagoški in psihološki nova zanimiva pot:

Gledališče

Začetek predstav ob 20:00

28. februarja: Džungla. Drama.

1. marca: Kraljica valčka. Opereta. 15. predstava.

2. marca: Dekle iz Schwarzwalda. Opereta. Red B.

3. marca: Kraljica valčka.

4. marca: Džungla.

5. marca: Kraljica valčka. Zadnjikrat.

6. marca: Kinopredstava.

L. Jessel — N. Neidhart:

„Dekle iz Schwarzwalda“

Pretekli petek prikazana opereta v režiji G. Martinija — „Dekle iz „Schwarzwalda“ (Das Schwarzwaldmädel“) — je sicer že par desetletij stara opereta, a ima v kljub temu zaradi svoje sentimentalnosti in ljubke glasbe še vedno dovolj privlačnosti in uspeha. Delo je v svoji sedanjih obliki sicer nekoliko „presajeno“ v sedanjo, a ne jemlje igri bistva, pač pa rešuje na ta način delo pred „osivitvijo“.

Igralci so pokazali res dobro znanje, le v dialektih se je sem pa tja pokazalo šepanje. Prav dobro je rešil vlogo starejšega, a še vedno življenja polnega stolnega kapelnika Kh. Schmidt. Pri njem je bilo vse življenjsko žlahtno. Prav nič pa ni zaostajala za njim Hertha Freund, ki se je prav odlično razvijala iz uboge, hrepeneče „beraške princeske“ v dorastlo, življenja polno nevestico in je bila poleg svoje odlične igre tudi glasovno zelo dobra v vlogi Malvine je s svojo prikupnostjo krasnega glasu zelo zadovoljila gledalce M. Dietrich. Oba potujoča študenta, A. Kornhäusl in F. Filipi, sta s svojo igro in petjem doprinesla svoje k uspehu predstave, le prvi bi bil v svojem zadržanju lahko malo manj patetičen pa nekoliko bolj sproščen. Dekleta iz Schwarzwalda so nam predstavile E. Wessely, Inge Burg, C. Svedlund ter balet in so glasovno zadovoljile, le skupinskim plesom je še vedno manjkalo skladnosti v izvajanju. Med domačini iz Schwarzwalda je treba zaradi dobre igre omeniti tudi še Lizo Kurt, vaško padarico, in gostilničarja v osebni F. Hein-a, ki je združeval v svoji osebnosti župana, policijsko oblast, požarno brambo in verjetno še več, če bi bilo še kaj mest prostih v vasi. Oba sta izzvala dovolj smeha in dobre volje med gledalci. H. Jäger je zelo dobro podal „nedeljskega hribolazca“ iz Berlina in povzročil dobro voljo, za kar so se gledalci ob koncu z navdušenim ploskanjem zahvalili in poplačali ves trud.

Treba je omeniti še odlične in okusne kostime iz delavnice Anny Arnoldove ter odrsko slikarstvo F. Winklerja, kar je dalo vsej igri lep okvir.

UTRINKI

Res je, da niso vsi pesalci nesramneži, pač pa so skoraj vsi mladi nesramneži pesalci.

Tudi stroga beseda mora biti prepovedana s kapljico srčne krvi, da oni, ki mu velja, tudi v njej spozna naše blage namene.

Kaplja na veji si, ki žari kakor demant v sončnih žarkih, pa prileti ptiček in sede na vejo in kapljica zdrzne na tla in popotni človek jo pohodi in spremeni v cestno blato.

LJUBEZNIVOST

Ljubeznivost je ljubezen, ki se daruje; ponižnost, ki kloni; samozataja, ki odreče sama sebi; potrpežljivost, ki vse prenese in junaštvo, ki se ne utruji.

Ljubeznivost je prisrčnost in preprostost v občevanju, mir na obrazu, dobrototnost in iskrenost v pogledu, ki gre od srca do srca kakor prijeten vonj cvetic.

Ljubeznivost je radodarna; ona pravi kakor apostol: „Moje veselje je vaše veselje.“

Z ljubeznivo osebo bomo sami ljubeznivi, ali pa ne vzdržimo pri njej in zbežimo...

LJUBEZEN

Ljubezen pozna najučenejši modrijan v velemestu in najpreprostejši pastirček na planinah.

Ljubezen, ki je čista, hodi mirno in sveto po sleherni poti.

Ljubezen blage, nesebične žene je v burnih dneh možu tovarišica, v težavah tolažnica — v vseh skušnjavah zvest angel.

ZLATE MISLI IZ SLOMSKOVH DEL

Mrtvi nas živeti učijo.

Za mladino je bolje, biti brez denarja, kakor pa brez vladarja.

Nedolžne opravičuj, dolžne izgovarjaj, kar je prav, ali pa molči.

Človeku najslajše diši, kar z lastnimi rokami pridela.

Ni nobena prava modrost, se svoje stare trme držati, ampak vse prav preudariti in se boljšega prijeti.

Zadovoljnost je polovica življenja.

Svet se po samih šolah ne poboljša, ako starši doma pravega dna ne položijo.

Učenost brez čednosti je cvet brez sadja.

Mlad berač bo star tat.

Za naše gospodarje!

Kmetijsko združništvo in trgovina

Koncem septembra lanskega leta je v Innsbrucku zborovala Zveza evropskega kmetijstva. Tam so bili zastopniki kmetje iz vseh zapadnoevropskih držav. Na tem zborovanju je bil sprejet sklep, v katerem se vsi zastopniki kmetov izrekajo proti kolektivizaciji kmetijstva, kakor ga izvaja v državah takozvane ljudske demokracije, ker v kolhozih ali pa tudi v takozvanih obdelovalnih zadrugah svobodni kmet ne obstoja več. Istočasno pa so se zastopniki evropskih kmetov izrekli tudi proti popolnoma svobodnemu gospodarstvu, ki je bistvo kapitalističnega sistema, ki ga danes skoraj nikdo več ne upa naravnost zagovarjati. Tudi pri takem gospodarstvu bi moral svobodni kmet izginiti. Zato priporočajo zastopniki evropskih kmetov neko vmesno organizacijo, ki naj bi zagotovila kmetu njegov svobodni obstoj, istočasno mu pa zagotovila tudi gospodarski obstoj.

Ta organizacija je kmetijska zadruga, ki temelji na načelu samopomoči in na načelu prave demokracije.

Zadnje čase so zastopniki trgovine nastopili z veliko ostrino proti zadrugam, a ne proti močnim delavskim zadrugam, proti dobro in močno organiziranim konzumom, ampak predvsem proti kmetijskim zadrugam, katerim odrekajo pravico kupovati od kmetov njihove pridelke, v še večji meri pa odrekajo zadrugam pravico preskrbovati kmetov, svojim članom, razne kmetijske in gospodinjske potrebščine.

To vprašanje smatramo za tako važno, da moramo o njem bolj natančno obvestiti bralce „Koroške Kronike“.

Predvsem moramo poudariti, da bo moralo biti naše gospodarstvo v bodoče urejeno tako, da bo pot od producenta (proizvajalca) do konzumenta (potrošnika) čim krajša. V tem smo si najbrž vsi edini in to stališče zagovarja tudi ameriški zastopnik Marshallove pomoči za obnovu Evrope.

Ako pa hočemo to načelo izvesti tudi praktično, ako hočemo temu načelu pripomoči do življenja, moramo nujno priznati potrebo čim trdnješe povezanosti vsega kmetijstva v kmetijskih zadrugah. Saj je v prvi vrsti kmet živo zainteresiran na tem, da more njegove pridelke potrošnik dobiti čim ceneje, kakor je tudi na drugi strani ravno tako ali pa še bolj živo kmet zainteresiran, da vse potrebščine, ki jih rabi pri svojem gospodinjstvu in kmetijstvu, čim ceneje kupi.

Resnica pa je in to brez nadaljnjega priznanja, da bi nekateri trgovci nato manj „zaslužili“ in da bi tudi mogoče morali nekateri trgovci prenehati s trgovanjem. To pa bi bili le poedini in posamezniki, ki v primeri z velikim številom kmetov pač ne bi smeli mnogo pomeniti.

Danes je v Avstriji skupno 4.147 kmetijskih zadrug, od teh je 1.767 hranilnic in posojilnic. Te zadruge tvorijo nekako večino vseh zadrug in so to bile tudi prve zadruge, ki so jih ustanovili na podeželju. Proti tem zadrugam tudi ni bilo nikakega javnega odpora, četudi so posamezniki seveda poizkušali silno delati proti tem zadrugam, ki so bile prva rešitev kmeta. Polagoma pa se je pokazalo, da te zadruge same ne zadoštujejo, nastale so razne živinorejske in proizvodne oziroma vnovčevalne zadruge, katerim so se pozneje pridružile še razne druge zadruge.

Danes je na Koroškem skupno 275 kmetijskih zadrug. Od teh je 163 hranilnic in posojilnic, 34 nabavnih in prodajnih zadrug, 7 mlekarских zadrug, 5 raznih vnovčevalnih zadrug, 36 električnih zadrug, 26 živinorejskih in pašniških zadrug, 4 razne druge zadruge.

Kaj pravijo zastopniki trgovine?

Načelnik trgovinskega oddelka pri osrednji trgovski zbornici na Dunaju, Förster, je v svoji izjavi proti kmetijskemu združništvu navajal predvsem tole:

„Kmetijstvo je pokazalo v preteklih letih odločno stremeljenje po gospodar-

ski združitvi. V zadnjem času poizkuša celo izločiti svobodno tekmovanje na trgu in hoče tako onemogočiti svobodno trgovino s kmetijskimi pridelki.

Kmetijstvo pričakuje, da bo dobilo za svoje proizvode po svojih zadrugah višje cene. Ne pomisli pa, da mora to nujno voditi do propasti in uničenja samostojnih trgovcev.

Ako bo kmetijstvo ustanavljalo z druge drugo za drugo, ako bo ustanavljalo vedno nova skladišča, ako bo ustanavljalo razne vnovčevalnice, predelovalnice in popravilnice, bo vse to resno ogrožalo zasebno gospodarstvo, tudi bodo resno ogroženi temelji meščanske družabne ureditve.“

To je v glavnem vsebina pritožb trgovskih krogov proti kmetijskemu združništvu.

Kaj pravijo zastopniki kmetov?

V zvezi s temi pritožbami in obtožbami je izdala Agrarna poročevalna služba na Dunaju pojasnilo, ki v glavnem pravi tole:

„V Avstriji številčno sicer trgovstvo zaostaja za drugimi poklici, vendar pa razpolaga z zelo številnim časopisjem in z zelo dobro ter močno organizacijo, kar vse več kakor izenačuje trgovski stan z ostalimi poklici.

To svojo časopišno in organizacijsko moč izrablja trgovstvo, da nastopa proti zadrugam, ki ga nekako ovirajo v njegovih poslovnih spekulacijah. Zaradi stvarnega in solidnega poslovanja štejejo zadruge vedno več članov, ko istočasno izgublja trgovina zlasti na podeželju svoje odjemalce. To občuti trgovina še toliko bolj, ker je zadnje čase narastlo število trgovskih obratov daleč preko prave potrebe.

Bistvo zadrug je, da v svobodnem tekmovanju s trgovino zmanjšujejo trgovski dobiček in da nekako uravnavajo trgovsko poslovanje.

Gotovo je, da zadruge ne zahtevajo za sebe nikakih monopolov. Ako pa so nekateri kmetijski proizvodi, kakor na pr. mleko, postali že skoraj izključno blago, s katerimi poslujejo le kmetijske zadruge, je vzrok v tem, ker se zasebne mlekarne niso ne mogle in ne znale prilagoditi zahtevam, ki so pri prometu z mlekom in mlečnimi izdelki pri ureditvi poslovnih prostorov nujno potrebne.

Ali se trgovina sklicuje le na svoje prejšnje pravice, to gotovo ne bo dosti pomagalo. Naj trgovina zniža svoje dobičke in naj kupuje kmetijske pridelke po višjih cenah ter naj prodaja kmetijske potrebščine po nižjih cenah kakor pa to delajo zadruge, gotovo ne bo več kmeta, ki bi prodajal zadrugi in kupoval v zadrugi, vse te posle bo spet prevzela in obdržala trgovina.

Danes nekateri očitajo zadrugam, da so le vmesna stopnja do kolektivizacije in socializacije vsega gospodarstva. Moramo pa reči, da povzroča to nevarnost sedanji način poslovanja trgovine, ki se razvija popolnoma v velekapitalističnem smislu. Le nezdravi in gospodarsko neutemeljeni dobički povzročajo socialna nasprotstva in nemire ter vodijo tako v „ljudsko demokracijo“. Zadruge pa so ravno najboljše zagotovilo, da ne pride do „ljudske demokracije“, ker utrjujejo zasebno lastnino kmečkega stanu in odklanjajo vsak vpliv avtoritarne oblasti.

Najtrdnjša opora srednjega stanu pa je vedno bil in je tudi danes kmet in ne trgovec.

Predaleč bi vodilo, ako bi hoteli natančno opisati nekatere vrste poslovanja trgovine s kmetijskimi pridelki. Povedati bi namreč morali, kako nepravilno so razdeljeni dohodki in kako sta večkrat zapostavljena tako proizvajalec kakor tudi potrošnik (konzument) v dobro trgovini. Na to naj bi pomislili oni, ki se včasih s tako silo zaganjajo proti kmetijskim zadrugam.

Pred nedavnim časom so se pričela pogajanja, kako bi si posle razdelile zadruge in pa trgovina. Ni pa prišlo do ni-

kakega zaključka, ker je trgovstvo stavilo prevelike zahteve. Tudi nova pogajanja ne bodo vodila do pravih zaključkov, ako bi trgovina zahtevala od združništva nekaj „harikiri“, to je samomor. Zadruge pa morejo shajati tudi brez sporazuma o nekaki razdelitvi poslov med njimi in med trgovino. Zdrava konkurenca, to je tekmovanje med zadrugami in med trgovino, pa bo pokazalo, da bo pravo združništvo vedno napredovalo, pri trgovini pa bo pač odpadlo vse, ker ni zdravo in kar ni doraslo zahtevam današnjega časa.“

K temu bi dodejali le to, da danes vsi merodajni na vsem svetu uvidevajo veliko važnost združništva in da zato državne in deželne oblasti vseh držav (pri tem ne mislimo na države „ljudske demokracije“) podpirajo razvoj združništva pri vseh stanovih, še prav posebej pa pri kmetijstvu. Zato bi bilo edino pravilno, da tudi pri nas oblasti v še večji meri podpirajo združništvo kakor pa so to storile do sedaj.

Vendar pa bi bilo pravilno in nujno podpirati predvsem združevanje v zadrugah malih in srednjih kmetov, ne pa toliko velikih kmetov. Zadruge ne smejo postati nekako delniško društvo nekaterih velikih kmečkih posestnikov, kakor danes že tu in tam skoraj izgleda.

Nadaljnje načelo naj bi bilo, da smejo zadruge vsaj na eno stran poslovati samo s člani. Ako zadruge kupujejo in sprejemajo v predelovanje in vnovčevanje blago od nečlanov in spet prodajajo blago nečlanom, se ne razlikujejo več mnogo od navadne trgovine in izgublja pravo bistvo zadruge. Mogoče je bilo v vojnih in povojnih časih zaradi izrednih razmer to še nekako opravičljivo, danes pa takega poslovanja gotovo ne more nikdo več zagovarjati.

Zadruge, ki poslujejo po vseh načelih pravega demokratičnega združništva, naj bi uživale tudi nekatere davčne olajšave. Take zadruge pa bodo najboljša opora kmečkega stanu in bodo zanesljivo jamstvo, da bo kmečki stan mogel preboleti in premagati ne samo male, ampak tudi večje gospodarske krize in pretresljaje, ki bi mogli mogoče v prihodnjih letih zadeti naše kmetijstvo zaradi preureditve evropskega gospodarstva.

UPORABA ELEKTRIČNEGA TOKA — BREZ OMEJITVE

Od 20. februarja t. l. so ukinjene omejitve v uporabi električnega toka. Ta odredba velja za posamezne potrošnike električnega toka od onega dne po 20. februarju, na kateri dan je odčitana uporaba električnega toka.

S tem je ukinjena omejitev uporabe električnega toka, kakor je bila objavljena dne 15. oktobra 1949. — Neomejeno smejo uporabljati električni tok gospodinjstva in pa potrošniki električnega toka, pri katerih znaša potrošnja mesečno pod en tisoč kilovatnih ur.

Za potrošnike električnega toka, pri katerih znaša mesečna poraba toka več kot en tisoč kilovatnih ur mesečno, ostanejo še v veljavi nekatere omejitve.

Letos je bilo mogoče preje ukiniti določbe o omejitvi potrošnje električnega toka, ker letošnje zimsko vreme izredno ugodno vpliva na proizvodnjo električnega toka.

SOCIALIZIRANO KMETIJSTVO

Iz Budapešte poročajo, kako je v zadnjih letih napredovala socializacija kmetijstva na Madžarskem. V poletju leta 1948, ko je bila vzpostavljena na Madžarskem „ljudska demokracija“, je bilo 34.200 ha poljedelskega zemljišča v lasti države. Od takrat do konca leta 1949 se je ta površina povečala na 228.000 ha. V istem času je moralo tudi umevno znatno narasti število kmetijskih „obdelovalnih zadrug“, katerih ureditev je popolnoma enaka ali vsaj podobna kolhozom v Sovjetski zvezi. Teh „obdelovalnih zadrug“ je danes na Madžarskem okrog 1500.

Do konca leta 1949 je bilo na Madžarskem ustanovljenih tudi 221 strojnih in traktorskih postaj, ki so seveda državna last in katerih naloga je, da so v pomoč predvsem socializiranemu kmetijstvu, to je državnim posestvom in pa kmetijskim „obdelovalnim zadrugam“.

Oddaja mleka v letu 1949

V letu 1949 je bilo v vseh zveznih deželah Avstrije oddano več mleka kakor pa je bilo predpisano.

Določeno je bilo, naj bi kmetijstvo oddalo v letu 1949 skupno 650.000 ton mleka. Oddano pa je bilo skupno 742.256 ton mleka, torej za približno 92.000 ton preko predpisa ali v odstotkih skupno 114 odstotkov, torej 14 odstokov preko predpisa.

Preko predpisa so oddale mleka vse zvezne dežele z izjemo Koroške in Tirolske. Za Tirolsko je bilo predpisano, da naj odda 51.000 ton, oddala pa je 49.964 ton, torej približno 98%. Za Koroško je bilo predpisano, da mora kmetijstvo oddati 41.000 ton mleka, oddala pa je dosegla le 30.214 ton, torej komaj 74%.

V posameznih zveznih deželah sta znašala predpis in oddaja:

	Predp.	Odd.	v %
	v tonah		
Dunaj	3.000	4.518	151
Dol. Avstr.	146.000	201.021	138
Gradiščanska	19500	27.607	142
Gor. Avstr. I.	26.650	27.718	104
Gor. Avstr. II.	169.650	193.033	114
Solnograška	46.200	51.960	112
Štajerska	111.000	116.560	105
Koroška	41.000	30.214	74
Tirolska	51.000	49.964	98
Predarlška	36.000	39.661	110
	650.000	742.256	114

Lansko leto je bila letina krme razmeroma zelo dobra. Štetje živine v decembru lanskega leta je pokazalo, da se je število goveje živine, tudi število krav, večinoma v vseh zveznih deželah povečalo. Zato moramo pričakovati, da se bo proizvodnja in s tem tudi oddaja mleka v tekočem letu še znatno povečala. Tako moremo tudi pričakovati, da bo domača proizvodnja mleka in mlečnih izdelkov že kmalu toliko, da ne bo treba več uvažati mlečnih izdelkov. Takrat bo pa za naše kmetijstvo nastalo drugo važno vprašanje: možnost prodaje mleka in mlečnih izdelkov po primerni ceni.

Modna trgovina

SAMONIG

nudi:

damske pasove za nogavice popolnoma iz gumija za šport in ples S 16.90

BELJAK-VILLACH
Weißbriachgasse 12

Ko bi vedel

Pri izpitu zada profesor kandidatu tole vprašanje:

„Kaj veste o delovanju vranice?“

„Gospod profesor,“ jeclja kandidat, „gospod profesor, res sem vedel toda sem popolnoma pozabil.“

„Nesrečnež,“ grme odgovori profesor, „edini človek ste bili na svetu, ki je to vedel in še vi ste to pozabili.“

Skropiva za sadna deevje

Neodendrin, Universal in rumeno škropivo Dytrol

dobite pri:

Franz Napotnik

Prodajalna železa in barv Sredstva za zavarovanje zelišč

Veletrgovina gradbenega materiala

CELOVEC—KLAGENFURT
Priesterhausg. 24. Tel. 34-47

Ljubeljska cesta

Skoraj boste najbrž mislili, da nas je zima pobrala, ko ni nobenega glasu od nas. Da boste pa vedeli, da smo še tu pod Karavankami, se moramo le oglašiti v naši „Kroniki“.

Naša vas je prav le dolga dolina in jo tudi zato Nemci imenujejo „Loibltal“. Mi sami pa imenujemo našo vas — po imenu patrona farne cerkve — Sv. Lenart, imenujemo jo pa tudi Brodi ali Ljubelj. Začne pa se pri Zapotnici ali pri Malem Ljubelju in se vzpenja nato prav tja gori na Ljubeljsko sedlo.

Danes živi v naši vasi le še 168 ljudi, včasih jih je moralo biti gotovo mnogo več. To dokazujejo stara hišna poslopja, kakor n. pr. Bovčan in Ljubeljsnjak čisto gori pod sedlom, dokazuje to stara cerkev ter župnišče z mežnarijo vred, dokazuje to tudi še cela vrsta kajž in koč, ki so danes samo še podrtija ali pa jih sploh ni več, le ljudje pripovedujejo, kje so nekaj stala. Vse to nam dokazuje, da je bila nekoč naša dolina bolj gosto naseljena.

Prvi naseljenci v naših krajih so bili v zgodovinski dobi Kelti, za njimi pa so prišli Rimljani. Saj še danes kažemo tujcem zadnje siedove rimske ceste, ki je vodila mimo Kozanjaka čez Pošnikarja in preko Plesnovca, Tepija, Mečiča, Straha in Kuharja Rimska cesta je bila v rabi še tudi pozneje, ko so Rimljani že odšli. Šele cesar Friderik III. je dal razširiti zadnji del ceste od Kuharja na Ljubeljsko sedlo, ta del je bil preje le steza.

Tako je postala naša cesta važna vez z jugom. Preko Ljubelja so vozili Kranjci sem na koroško stran prašiče, mast, slanino, zaseko, moko, češplje, razno južno sadje in še razne druge drobce, ki so jih deloma prodajali kar po naši dolini deloma pa so jih vozili naprej v Borovlje, Celovec in Beljak. Zlasti ob sredah so bili številni vozovi, ki so vozili po naši dolini iz juga proti celovskemu mestu in zelo velika je bila količina blaga na četrtkovih sejmih v Celovcu iz krajev preko Karavank. Pravijo, da so se v Borovljah včasih gospodinje kar stole za svinjsko meso in slanino s Kranjskega.

Pa tudi s Koroškega je bil promet proti jugu živahen. Naši kmetje so vozili čez Ljubelj les, deske, jambore. Niso vozili le do Tržiča, Kranja ali Ljubljane, ampak še naprej proti Trstu, tja do morja. Nazaj pa so vozili žganje, vino, kavo itd.

Staro izročilo nam pove, da je vozil v prejšnjih časih preko Ljubelja tudi redni poštni voz za potnike, takozvani „Eilwagen“. Ta je imel pri današnjem Ridovcu prvo postajo. Seveda je bila takrat tu tudi gostilna in potniki so se mogli tu odpočiti in tudi prenočiti. Stari ljudje še danes o tem govorijo, le tega ti stari ljudje ne vedo, kaj pomeni beseda „Eilwagen“.

KEMIČNA SESTAVA TOBAKA JE ŠE VEDNO TAJNOST

Znanost ne more še jasno izpovedati svojim kadilcem, kaj naj bi v kemičnem smislu predstavljali tobačni dim, ki ga s takim veseljem vdihujemo.

Od nekaj stotin kemičnih sestavin, ki jih vsebuje tobačna rastlina, je bila doslej dognana le „neznamna količina“. Ostale sestavine „so znane samo le deloma ali pa so še popolnoma neznanne“. V času izsuševanja in obdelovanja tobaka, je večji del tobačnih sestavin podvržen posebnim kemičnim spremembam, da postanejo tobačni listi čisto drugovrstni proizvod; a z druge strani pa je prav malo znano o raznih izpremembah, ki se vrše v tkivu tobačnih listov.

Poslužujejo se najmodernejših instrumentov za kemično in fizično raziskavanje tobaka, da bi natančneje proučili njegov sestav; vsekakor pa danes pretvoritev neobdelanega tobaka v pravi duhteč tobak, kar predstavlja važen industrijski proces — ostaja izkustvena umetnost, ki jo pozna le omejeno število izvedencev.

Promet preko Ljubelja pa ni bil živahen le v poletnem času, ampak tudi v zimskem času. Zato pa je morala biti cesta v zimskem času vedno očiščena snega. Ker pa takrat še niso poznali močnih motornih plugov za oranje snega, jej šlo pozimi vse, kar je le malo zmoglo, na cesto kidat sneg. Tu so bili kmetje s hlapci in z deklami, vsi drvarji, včasih tudi starejši otroci. Vsi so dobro zaslužili, moški 60 do 80 krajcev na dan, ženske in otroci pa malo manj.

To delo na cesti, četudi ni bilo ravno težko, pa je bilo vendar včasih življenjske nevarnosti. Nenadoma je potegnil južni veter, „odjuha“ mu to pravijo. Na stali so plazovi, ki so na pr. nekoč zasuli kar celo skupino delavcev, 27 ljudi. Takoj so prišli drugi delavci na pomoč, skoraj vse so rešili, le ena starejša ženska je bila že mrtva pod stlačenim snegom.

Niso pa kidali snega na cesti le na koroški strani, tudi na kranjski strani so morali skrbeti za možnost vožnje. In ko so se z obeh strani srečali na vrhu, so to srečanje proslavili. Pa ne tako, kakor si gotovo mislijo bralci, to je z žganjem in pijančevanjem. Stari ljudje pravijo, da takrat še ni bilo toliko pijančevanja in so zato srečanje na vrhu Ljubelja proslavili z veselimi petjem. — Včasih so morali še o binkoštih sekati na vrhu Ljubelja zmrznjeni sneg.

To je bilo v starih časih, še davno pred prvo svetovno vojno. Kmalu po končani prvi svetovni vojni je postal Ljubelj, ki je preje vezal gospodarsko dve deželi, mejnik med dvema državama. Toda življenje na naši strani takrat tudi ob zimskem času ni zaspalo. Vozili smo pridno hlode iz vseh grap in sotesk. Preko Zapotnice ali Malega Ljubelja, ki je zaradi velike strmine sicer povzročal živini in voznikom velike napore, težkoče in trpljenje, smo vozili les na kolodvor v Svetno ves.

Prišla pa je druga svetovna vojna. Med vojno so že skoraj napravili pod vrhom Ljubelja predor, ki bi najbrž znatno poživljal promet z jugom. Tako smo

si vsaj mislili. Prišlo pa je drugače. Sedaj pozimi naša cesta sameva. Še športnikov ni več, ki so preje trumoma prihajali s sankami in smučkami iz Roža in Celovca k nam in še naprej tja na vrh Ljubelja. Med potom so se okrepčali pri Deutsch Petrovi „taberni“ gostilni in so se spustili nato po gladko zvoženi cesti tja doli proti Malemu Ljubelju.

Večkrat so na tej cesti priredili tudi tekme. Marsikateri oster ovinek ali most bi mogel pripovedovati o razbitih sankah, o ranjenih in poškodovanih, ki niso bili dovolj spretni in urni.

Danes pa pripelje ob poletnem času tovorni avto prav tja, kjer so naloženi hlodi in jih spravi v dolino na kolodvor ali do žage. Tako nam ostane za zimo samo še spravljanje hlovov do ceste. Ko enkrat tam v pozni jeseni ali pa zgo-

Poteašniki kupujejo s pismenimi naročili

Dvakrat letno, v začetku pomladi in v začetku jeseni, dobi vsaka ameriška rodbina po pošti obsežen katalog. Po tem katalogu izvršijo milijoni potrošnikov, veliki in mali, svoje nakupe za sezono na nad vse enostaven in hiter način: izberejo potrebne predmete, izpolnijo obrazec za naročilo, vtaknejo skupaj z v katalogu označeno vsoto v kuverto in pošljejo dobavni tvrdki. Po par dneh, z obratno pošto, dospe točno naročeno blago; ako naročniku ne ugaja, ga lahko brez nadaljnega pošlje nazaj in dobi spet svoj denar.

Katalog je zdaj del ameriškega življenja kot avtomobil in baseball. 14 milijonov katalogov natisnejo in razpošljejo vsakih šest mesecev veliki in mali magacini, ki se bavijo z dobavami blaga po pismenem naročilu. Ta prodajni sistem prodre v najoddaljenejša področja dežele, v kraje, ki so mnogokrat oddaljeni več kilometrov od najbližjega potrošnega središča in omogoča prebivalcem najbolj oddaljenih področ-

daj pozimi zapade sneg po naših dolinah, smo res odrezani od sveta. V starih časih smo bili vedno dobro povezani s svetom in to kar na dve strani, preko Malega Ljubelja z ostalo Koroško in preko Ljubelja z jugom. Danes v času tehnike in tako hvalisanega napredka pa smo zaprti v tej dolini, kakor da bi pozabili na nas. Še snežnega pluga nimajo za nas na razpolago.

Naj bi vsaj zbrali brezposelne in jim dali lopate v roke; mi bi imeli spet zvezo s svetom, brezposelni pa bi zaslužili. Tako pa brezposelni sedijo doma, se jezijo na vlado, „ki jim ne zna preskrbeti dela“, dobivajo brezposelno podporo, mi pa se moramo mučiti, da pridemo vsi zmučeni in spehani v Borovlje; nato pa nas čaka še bolj utrudljiva pot nazaj domov.

Če v teh razmerah potrebujemo zdravnika, ga skoraj ne moremo dobiti, saj se vsak boji naporne hoje v naše hribe in doline. Včasih si pri teh razmerah mislimo: Davke plačujemo, del Koroške smo, vsaj snežni plug smo zaslužili ali pa pošljite delavce na našo cesto, da homo spet zvezani s svetom.

jih da dobijo naglo in po nizki ceni vse predmete, ki so dostopni mestnim prebivalcem in ki veljajo kot potrebni za dobro življensko raven.

Kmet najde v katalogu vse, kar potrebuje za opremo svojega posestva z najboljšimi in najmodernejšimi poljedelskimi stroji; gospodinja lahko izbira med gospodinjskimi potrebščinami, od brisače do električnega hladilnika; lahko vidi in izbira, v kolikor ji to dopušča njen proračun, med parfumi najboljših svetovnih znamk. Katalog je kot velik magacin, ki prihaja v vsako hišo in naročilo je izredno enostavno. Priloženi odrezki so sestavljeni tako, da točno označujejo želje naročnika; ime, priimek, številka predmeta, količina, barva, mera, cena. Iz posebnega priročnika je razvidna vsota poštne za razne razdalje, kateri znesek se mora prišteti prodajni ceni. Te cene so često nižje kot na običajnem trgu, ker omogoča velik obseg poslov v tej trgovini specializiranim magacinov, da prodajajo po popolnoma konkurenčnih cenah.

To je zmaga stalne cene, detajlne trgovine brez bogajanj med trgovcem in kupcem, načela „vzemi in pusti“, ki je postal zdaj zaradi sistema teh prodaj potom dopisovanja že navada ameriškega potrošnika.

V začetku stoletja je tvoril večino kupcev kmetijski sloj. Danes pa prihaja nad 60% naročil od prebivalcev predmestij in velemest. Temu je deloma vzrok zgoščevanje prebivalstva v mestih, pa tudi dejstvo, da nudi sistem enako prednost in prikladnost gospodinji na deželi in v mestu. Končno pa je mnogo pripomogla različna in bogata izbira, katero lahko nudijo katalogi prebivalcem vseh slojev in najbolj izbranega okusa.

Dejansko je sistem ustvaril krog zvestih in vdanih kupcev in to ne samo v Ameriki, temveč tudi v drugih delih sveta, zlasti na bolj osamljenih točkah. Katalogi magacinov s prodajo po pismenem naročilu so v vseh knjižnicah združenih držav.

Osojbe teh trgovskih podjetij je med najboljše plačanimi ramaščenci, je udeleženo pri dobičku, ima pokojnico in uživa razne prednosti, po svojih osebnih sposobnostih lahko tudi doseže najbolj odgovorno mesto.

OPOZORILO BRALCEM

V številki 5 našega lista z dne 3. februarja t. l. je bil objavljen članek: „Zdravilnost ogljikovih kopeli“. — Pri opisu ogljikovih kopeli je nastala tiskovna napaka, ki more kvariti smisel. V članku je v tretjem odstavku, od zadaj šteto, rečeno, da za ogljikove kopeli „zdravnik navadno predpiše temperaturo od približno 23 stopinj Celzija.“ — Pravilno bi moralo stati namesto 23 stopinj Celzija namreč 32 stopinj Celzija, kar naj bralci „Koroške Kronike“ popravijo.

Mravlje in revmatizem

Da je strup čebele dobro sredstvo proti skrnini ali revmatizmu, je marsikdo že večkrat slišal. V lekarni lahko dobite zdravilo, ki ima v svojih sestavinah tudi čebelni strup in ga zdravniki dajejo v obliki injekcij. Pri čebelarjih, ki leto za letom opravljajo razna dela pri čebelnih panjih, lahko opažate, da taki možakarji navadno ne trpe na skrnini, ker jih je čebelni strup takorekoč imuniziral, to se pravi, da jih je napravil varne pred to boleznijo, ki tako pogosto nastopa pri ljudeh vseh močih poklicev. Kadar čebelar ogreba svoje roje ali jih prestavlja iz enega v drugi panj, je neizogibno, da ga pri tem poslu čebele opikajo, ako si poprej ni zaščitil glavo s posebno mrežo in ako ni nataknil rokavice. Ker pa se stari čebelarji navadno ne zavarujejo s takšnimi pripravami, jih čebele seveda več ali manj opikajo, toda oni se ne zmenijo mnogo za take malenkosti, ker jim to nič ne škodi, ampak celo koristi pri raznih boleznih, kakor n. pr. pri skrnini, oziroma se jih skrnina prav zaradi tega ne loti.

Tako je torej s čebelami. Precej podobno je tudi z mravljami. Njihov strup, ki mu pravimo mravljinčna kislina, in ki jo mravlje izbrizgavajo iz zadnjega dela svojega telesa, ako so razdražene ali pa so v borbi s sovražnikom, bo imel najbrž podobne lastnosti kot čebelni strup. Ako s palico nekoliko pobrskamo po mravljišču in nato položimo nanj košček stekla, bodemo v kratkim opazili na njem majhne kapljice. To je močno dišeča mravljinčna kislina, ki so jo mravlje v svoji razdraženosti izločile iz sebe. Zanimiv je tudi poskus z modrimi cveticami, kakršna je n. pr. modra zvončnica. Ako jo položimo na razbrskano mravljišče, bodo v kratkem

na modrem cvetu majhne, svetlordeče pike ali pege, ki jih je povzročila mravljinčna kislina.

In kakor sta zanimiva opisana poskusa, tako je zanimiv tudi dogodek, ki ga je doživel z mravljami neki dr. F. Molisch in ki ga opisuje takole:

Bilo je v nekem tednu poznopoletnih sončnih dni blagoslovljenega, rodovitnega leta, polnega sanjavih krasot in ki sem ga preživel pri Sv. Križu pri Badnu. Poleg brezskrbnega tavanja po lepih okoliških gozdovih sem se kratkočasil tudi z nabiranjem gob in obiranjem lepih in sladkih robid. Pri tem sem naletel na neko jaso, ki bi jo lahko imenoval robidin raj. V obilnih grozdih so visele črne, že zrele in kot sladkor sladke ter svetlikajoče se jagode na robidovih grmih. Potrebno je bilo samo mirno grabiti v polno... Toda, kakor vsaki raj ali paradiz, je imel tudi ta svoje stražnike, zahrbtnje in kljukaste trne, ki so se povsod trdno zasajali v obleko, predvsem pa — krdela majhnih, svetlorjavih mravelj! Očividno so se preživljale s sladkim sokom jagod, ker sem našel nekatere, že prezrele sadove, pokrite s temi živalcami. Niti malo pa nisem mislil na mravlje, šel sem zato tistega dne od doma v gozd samo v sandalah, brez nogavic in tako so me živalce tako opikale po nogah in mečih, da so postale čisto rdeče in vnete... Toda ta boleča masaža z mravljično kislino je imela nepričakovani učinek! Že nekaj dni in noči poprej so me namreč nadlegovale revmatične bolečine v levi nogi in mi kratile spanje, posebno v hladnih jutranjih urah. Po tistem obisku v robidovi jasi pa so bolečine izginile, kakor bi jih bil odpihal — vsaj zaenkrat...

Dr. —r—

Iz pod domače lipe

(Kakor do sedaj, objavljamo tudi danes na tem mestu pisma naših čitateljev z dežele, ki izražajo njihova osebna mnenja in uredništvo nikakor ne odgovarja za vsebino.)

ŠMIHEL NAD PLIBERKOM

V nedeljo, dne 12. t. m. smo videli na našem obnovljenem odru šaloigro „Rodoljub iz Amerike“. Serčerjeva dvorana, ki ravno ni ena najmanjših v naši Podjuni, je bila kljub neprijetnemu vremenu in kljub prireditvi v bližnjem štebnu dobro napolnjena. Temu se pa ni treba prav nič čuditi; ljudstvo želi razvedrila in si ga poišče tam, kjer pač pričakuje najboljše zabave za nedeljsko popoldne.

Šmihelska igralska skupina se pa tudi more povsod pokazati. Tekom petih let po vojni je namreč pozabilo ljudstvo že na borbo in prepire ter si želi mirnega dela in življenja. Tako so tudi smihelski igralci pokazali najboljši vzgled sporazumljenosti in dali imeniten vzgled v malem celu tistim, ki odločajo že tako dolgo o svetovnem miru.

Kulturne prireditve so postale pri nas res spet take, kakršnih si tudi čim več želimo! Domačih slovenskih besed in domačega, svobodnega slovenskega vedenja potrebujemo starejši, še bolj pa mladina, ki je odraščala v nekdanjih nacističnih šolah.

Omenjena igra je pokazala precej! Ne pretiravamo, če govorimo pri tem o precejšnji umetnosti igralcev. Režijo je prevzel in poleg svoje vloge izvedel Haninov Stanko, ki je menda tudi izbral vse igralce in jim kot brivec dal tiste maske, ki so pripomogle k stoodstotnemu uspehu. G. Mihej Sadjak, ki je že nekaj časa pravi Šmihelc, pa je izpilil pevske točke, ki so igro pač zelo krasile. Vsi drugi pa so z idealizmom, ki sta ga nam orisala Janko z besedami: „Slovenski igralci smo sami idealisti“ in Rožica z besedami: „Iz ljubezni do slovenskega naroda in jezika sva se posvetila temu poklicu,“ izvršili isvrstno svoje vloge.

Igra pa je pokazala poleg vseh šaljivih in od vseh igralcev z vno in čutom doigranih vlog tudi mnogo vzgojnih prizorov. Tako omenimo na primer tip lahkomišelnosti Anastazije; ta se je dala pregovoriti od izvrstnega igralca prof. Mraka, da je kršila zakon z nepozabljivim specialistom na živce, dr. Pačkom, na tihem pa je še vedno ljubila ameriškega milijonarja.

Videli smo nadalje očeta, ki je taval četrt stoletja brez pravega doma v tujini, daleč od svojih dragih. Nadalje sina, ki je kvartal, zapravljajal in igral v sili izredno spretno neverjetne vloge, le da bi prišel v nastali „egiptovski temi“ do denarja v tujih žepih.

Pozabiti tudi ne smemo „brhke srnice“, sobarice, pismonoša, natakarka in vse druge vaške inteligence z županom

vred, ki je bil v takšnih skrbih, kako bi sprejel slovesno domačina z njegovim črnim spremljevalcem. Vsi omenjeni so pokazali, da niso prvič na deskah čakali sodbe precej razvajenih gledalcev.

Tako naj bi bilo majhno nesporazumljenje ob enem sporazumljenju, ki bo doprinašalo v bodoče do izvedbe tradicionalnega napisa na smihelskem odru in ki nam je vsem znan:

„Slovenska zemlja, naš dom si ti, naš dom ostaneš do konca dni.“

LOČE

V preteklem letu smo nekam dobro „haužvali“. Prirastek novih državljanov kaže, da še ni nikake bojazni, da bi izumrli.

Dočim pa se statistika drugod po Koroškem več ali manj zrcali pod vplivom „so pa fantje ljubeznivi, so pa tudi zapeljivi...“, se v naši fari statistika bolj zrcali v duhu ubogljivosti, kar menda lahko pripišemo tudi sadovom lanskega sv. misijona. Tudi izbira naših Adamov in Ev za sv. zakon kaže, da je bila izbira v lanskem letu zelo posrečena in da sta se — hvala Bogu — vedno našla fant in dekle, ki sta res srečen par. Naj bi se vedno imeli tako radi in naj bi naše farane razdruževala in ločevala vedno le bela žena — smrt. Žal ta ravno zadnje čase nekam brezobzirno razsaja med nami, saj nas je pretekli teden farni zvon zelo pogosto opominjal „ne vemo ne ure ne dneva“.

Pravijo, da bo v kratkem peljala skozi našo faro lepa široka cesta, kjer se bodeta lahko srečala dva avtobusa kakor se sedaj v Rutah srečujeta dve „radltručici“ in da bo tako, da bodo po njej tudi najbolj vročekrvni mogli rajati, kadar jih bodo ob neprimernem in nezaželenem letnem času preveč podplati srbeli.

Res, srečni mi, ki bomo dobili tako lepo in široko cesto. Rutarjani bodo pa morali še kar naprej lomiti svoje trdne kosti „hortej po kolienah, dovtej pa... čriez korenine, skale in po čofti“. Upajmo, da bodo letos rone bolj obrodile in bodo naši lovci malo več zajcev postrelili.

CELOVEC

V vseh ljudskih šolah se učijo in z nekimi navdušenjem pripovedujejo mladini, da je Celovec glavno mesto Koroške. To se učijo ne samo na podeželju, kjer so seveda nato naši malčki prepričani, da je Celovec gotovo najlepše mesto na svetu. Take stvari pripovedujejo tudi šolski mladini v Celovcu samem in otroci so gotovo prepričani, da je bistvo glavnega mesta v tem, da zagazijo

takoj zjutraj, ko gredo v šolo, še bolj pa potem, ko se vračajo domov, v blato in sneg ter snežno brozgo vsaj do kolen.

V Celovcu je posebna ustanova, ki ima visokozvenec naslov: Tujskoprometna zveza. Mislili bi si, da je to ustanova, ki naj bi pospeševala vse ono, kar more pripomoči do izboljšanja tujskega prometa v Celovcu in na Koroškem. To zimo pa smo videli, da je tudi ta ustanova tam nekje na nekem otoku, do katerega je mogoče priti po potih, ki se včasih imenujejo tudi ceste, toda tega naslova ne zaslužijo, ker so vse polne snežne brozge.

Celovec je torej glavno mesto zvezne dežele Koroške in šteje skoraj 70.000 prebivalcev. Najbrž pa ni na svetu — tako pripovedujejo tudi vsi tujci, ki prihajajo v naše mesto, ni torej to le naše mnenje — glavnega mesta kake dežele, ki bi bilo tako zanemarjeno in kjer bi tako malo skrbeli za pravočasno in temeljito čiščenje ulic in cest v tej zimski brozgi kakor pa ja to ravno v Celovcu.

Letos je pač vreme izredno izpremenljivo, po hudem mrazu je nastopila odjuga, zečelo je snežiti, nato deževati pa spet snežiti in tako dalje. Odločilni v Celovcu pa so mislili: Bog je dal, Bog bo vzel. Kdor je moral te dni peš po celovških ulicah, temu tudi najboljše čevlji niso pomagali, zajemal je vodo. Večina prebivalcev v Celovcu pa nima ravno najboljšega obuvala, le redki pa so oni, ki se vozijo z avtomobili in le malo je število onih, ki stanujejo prav ob tramvajski ali avtobusni progi in imajo tudi svoje uradne in delavne prostore ob tej progi. Vsi ostali, zlasti pa še šolska mladina, so gotovo ne samo v teh dneh izpremenljivega vremena, ampak vso zimo in ob vsakem slabem vremenu tudi v poletnem času primorani, da hodijo po izredno razdrapanih celovških ulicah in se samo čudimo, da ni več nesreč in da ni več boleznih prehlajenja.

Oni, ki so za take razmere v Celovcu odgovorni, naj bi se malo bolj pobrigali za razmere na celovških ulicah, videli bi, da je tlak izredno pomanjkljiv, da odteka voda iz strešnih žlebov naravnost na cestni hodnik, da hodniki na cestah in ulicah niso nikdar pravočasno očiščeni snega in še polno drugih pomanjkljivosti, ki ne bi bile v čast nobenemu mestu Mao-Tse-Tungove države, še manj pa so v čast glavnemu mestu koroške dežele ob tujskoprometnih središčih Vrbskega jezera.

SELE

Trikrat je nastopil dekliški pevski zbor s Šajde v celovškem radiu in je zaslodel s svojim mehkim občutenim petjem domačih pesmi daleč naokoli. Tudi pri društvenih prireditvah in na dekliški nedelje v cerkvi smo si vedno želeli nastopa teh vrlih pevk.

Posegla pa je v ta zbor višja sila: Ena pevka je odšla v Celovec v službo, kar tri pa so se omožile — dokaz, da so pev-

ke tudi za zakonske družice zelo obrabantane.

Na dan sv. Valentina, 14. februarja, je glavna sopranistka tega zbora, Milka Pavlič, podala roko ženinu Janku Olip-u, posestniku znane Kališnikove kmetije na Šajdi. Poroka se je vršila tiho brez zunanjega hrupa, gostija je bila v najožjem krogu, prav kakor je značaj tihe in mirne neveste. Ženinu čestitamo k taki nevesti, nevesti pa enako k takemu ženinu! Naj bo Kališnikov dom kulturno središče vse okolice, naj se raz njegovih trat pogosto razlega naša pesem po dolinah in vrhovih.

Okrnjenemu dekliškemu pevskemu zboru pa želimo, naj bi mu bilo čimprej mogoče najti v izpolnitev in ojačanje zbora nove pevke.

ŽELEZNA KAPLA

Ravnateljstvo pošte in brzojava v Celovcu sporoča:

Zaradi popravil na mostu Sv. Ane preko Drave pri Zagorju (deželna cesta I. reda med Grabštajnom in Galicijo) je ukinjen v času od 20. februarja do 8. aprila t. l. poštni avtobusni promet na progi Železna Kapla—Celovec. Odpade torej na tej progi do označenega datuma avtobus, ki vozi iz Železne Kaple ob delavnikih ob 6.40, ob nedeljah pa ob 16.10. V nasprotni smeri odpade avtobus, ki odhaja iz Celovca ob delavnikih ob 8.00 in ob nedeljah ob 16.00.

Niso pa ukinjeni avtobusi, ki vozijo iz Celovca do Aninega mosta in v obratni smeri od omenjenega mosta do Celovca.

MOKRIJE

Tudi v novem letu nočemo nikakor zaostajati za drugimi kraji in se zato spet oglašamo.

Tožno so se glasili dne 13. februarja novi zvonovi pri Sv. Danijelu ter so nam naznanjali žalostno vest, da je umrla prejšnji dan Hochlnova Trezika. Nena doma, toda dobro pripravljena je odšla od nas. Z njo je izgubila domača hiša skrbno in pridno gospodinjstvo ter ljubečo sestro. Vse njeno življenje je bilo samo delo, prepleteno z molitvijo. Vse prezgodaj jo je Bog poklical k sebi, vsaj za naše pojme; toda božja pota niso naša pota in božjih namenov ne poznamo.

Rajna Trezika je bila zvesta članica Marijine družbe skozi 27 let, vse od časa, ko je bila Marijina družba pri nas ustanovljena. Posebno je rajna skrbela za okras vaške cerkvice in to zlasti še v Marijinem mesecu.

Ob veliki udeležbi znancev in prijateljev smo jo na god sv. Valentina pri Sv. Danijelu položili k zadnjemu počitku. Častno spremstvo na zadnji poti so ji izkazali štirje duhovniki, kar si je ranjka s svojim življenjem tudi gotovo zaslužila. Naj ostane nam vsem lep vzgled, posebno pa še dekletom. Pogrešali jo bomo v naši sredi in vsem nam bo ostala vedno v najlepšem spominu.

Teško prizadeti Hochlnovi družini izrekamo prav iskreno sožalje.

Karel Mauser:

Mrtvi rod

IZVIREN ROMAN IZ ZILJSKE DOLINE

13.

Večerjal Podlipnikov ni. Koj je odšel v naizbo in sedel na posteljo.

Zibel z velikim rdečim srcem je gledala vanj.

Ni mogel urediti misli. Vse se je preivalo v glavi, kakor da je bil mošt premočan. Počasi se je skušal dokopati do sebe.

Kako je mogel to napraviti?

Kako? Nikdar ni žobaril z njo kakor z Greti. Do danes večer je vedel, da je Kašnikova dekla. Nocoj pa, kakor da je na to pozabil.

Kaj bi rekli oče, ko bi zvedeli? Ni si upal misliti.

Potlej se je nenadoma počutil tako samotnega, tako odrezanega od vseh, da mu je šlo na vek.

In v tej uri je vstala misel na Motnikovega, vstala s tolikšno silo kakor še nikdar doslej. Nič se je ni branil, brez moči je bil proti njej.

Samo to je videl, kako so oče vrgli šiling pred Motnikovega in kako so se ljudje smejali.

Veliko srce na zibeli je gorelo vso noč. Foltej ni ugasnil luči.

PETO POGlavJE

Drugi dan Podlipnikov Kašnikove Mojce ni videl, čeprav je ves dan oprezoval za njo.

Tiščalo ga je v srcu kakor po grehu in vendar se mu je zdelo vse prav.

Zvečer je bil truden od samih misli. Koj po rožnem vencu je odšel v naizbo. Mora priti vsemu do konca. Tako ne more viseti.

Ali je vse to res prišlo tako iznenada? Mar ni vse že zdavnaj živelo v njem, le da ni prišlo do moči? Počasi je raslo, samo od sebe, preraslo, kar je Podlipnikovega in udarilo na dan z vso silo.

Ali se je v njem zganil mrtvi Podlipnikov rod in zahrepenel v življenje? Mrtvi rod, ki vidi samo še zemljo, ki presoja ljubezen po oralih in po jihih, po kaštah in po živini.

Kaj je sploh poganjalo Podlipnike do teh dni? Je bilo kaj drugega kakor samogoltnost? Bogatija je rasla, na dnu bogatije pa je ležalo tisto, česar niso hoteli videti, črv.

Črv?

Foltej mora misliti še na eno, tisto, čemur ne more priti do konca.

Morda je tudi v očetu nekoč zagorela kri, težka Podlipnikova kri. In iz te krvi je pognal Motnikov.

Tedaj je Podlipnikova kri uplahnila in spregovorila je trda pamet Podlipnikovega rodu. Do bajtarske krvi ni mostu.

Motnikov je prišel k Košniku, udarci so mu vzeli Podlipnikov obraz.

Foltej čuti, da se Podlipnikova trdnost podira, da jo je neizprosno zakon spravil na kolena. Ali ni vse, kar je Podlipnikovega, samo še pena, staro košato drevo z votlim deblom?

Foltejeve misli tipljejo proti Pečniku.

Kako naj se cepi mrtvo z mrtvim, da bo živo? Mar ni tudi Pečnikov rod prišel do zadnjega praga?

Ob zibeli stoji Kočarjeva Mojca. Kakor mlada polna veja je, ki ne ve, kam s sadom.

Izza zibeli vstaja trd siv Podlipnikov pogled, ki ograja Foltejevo življenje kakor z žico.

Kočarjeva Mojca je izven Podlipnikove poti.

Misli se grmadijo, rastejo, postajajo težke kakor svinec, vsa naizba jih je polna in Foltej je pod njimi kakor otrok, ki ne ve, kam bi se umaknil.

„Uprem se!“ nenadoma bruhne iz Podlipnikovega. „Uprem se in bom šel svojo pot.“

Mar je bila ljubezen do Greti zlagana, zlagana od vsega začetka?

Misel je bila tako ostrá, da se je Foltej dvignil. Zlagana?

Zlagana ni bila, napeljana je bila, preračunana, iz očeta je zrasla, ne iz njega.

„Uprem se. Povem mu, v obraz mu povem, da sem se zavoljo Grete premislil.“

Prvič v življenju je žinjal Foltej na upor. Nikoli mu še ni prišlo na um, da bi se postavil očetu po robu. Ali je resen misel na Mojco močnejša kakor pa Podlipnikova trdota?

Stopil je k oknu. Še je snežilo.

Nenadoma ni mogel več misliti. Z zaprtimi očmi je strmél v temo.

Ko se je obrnil, so mu pod trepalnicami stale solze. Ugasnil je luč in legel. Zjutraj je ležala nad vasjo megla. Foltej je stopil na dvor. Sinočne misli so se unesle, vendar je želja po upor še ostala.

„Resen, oče me ima na vajatih kakor konja. Mojca ima prav.“

Nameril se je v hišo. Podlipnik je ravno stopil iz izbe in žinjal oditi v hlev.

Sive očetove oči so se zazdele Folteju še trše kakor ponavadi. Prebadale so ga izpod košatih obrvi kakor bi hotele reči: Poskusi. Upri se! Povej, da nočeš več hoditi po Podlipnikovi poti.

Foltej je brez moči. Kakor splašen otrok, ki se boji očetove kazni.

„Precej snega je nanesele čez noč.“

(Dalje prihodnjič)

Radio Celovec

SOBOTA, 25. februarja:
9.00—9.30: Polurna oddaja: „Vzori mladini“.
13.30—14.00: Polurna oddaja: „Pustna nedelja“.

NEDELJA, 26. februarja:
7.15—7.30 Jutranji glasbeni pozdrav.
13.30—14.00: Slovenske pesmi, poje moški kvartet iz Sveč, glasbo pa izvajajo Bovčarjevi fantje.

PONEDELJEK, 27. februarja:
9.00—9.30 Zanimivosti. — Pouk slovenščine. — Glasba.

TOREK, 28. februarja:
9.00—9.30 Poročila. — Predavanje za gospodarje. — Jutranja glasba.

SREDA, 1. marca:
9.00—9.30 Poročila. — Predavanje za gospodinje. — Glasba.

ČETRTEK, 2. marca:
9.00—9.30: Poročila, Pouk slovenščine. Jutranja glasba.

15.00—15.15: Literarna oddaja.

PETEK, 3. marca:
9.00—9.30 Poročila. — Zdravniško predavanje. — Glasba.

Radio Loidon

Poročila in komentarji v slovenščini in srbo-hrvaščini.

(Oddaja vsak dan na kratkih valovih: 19 m, 25 m, 31 m, 41 m in 49 m ter deloma na srednjem valu 339 m)

6.45—7.15: poročila in koment. v srbo-hrv.
14.45—15.00: poročila in koment. v srbo-hrv.
18.15—18.30: poročila in koment. v srbo-hrv.
20.45—21.15: poročila in koment. v srbo-hrv.
21.15—21.30: poročila in komentarji v sloven.
22.45—23.15: poročila in koment. v srbo-hrv

Radio Schmidt

„Velika hiša malega človeka“

Radioaparati za vsakogar. Tovarniško novi 4 cevni Super od 526 S naprej. — Popolnoma prenovljeni aparati od 200 S dalje.

Najbolj moderna popravilnica. Zarnice za dom in preprodajo.

CELOVEC - KLAGENFURT

Bahnhofstr. 22 — Tel. 29—48

Valna

tudi v vseh najznejših odtenkih barv in v vseh debelinah

Primer**Celovec - Klagenfurt**
Burggasse**KINO****Celovec - Klagensfurt**

Predstave dnevno ob: 16, 18, 15 in 20.30
STADTTHEATER

24. II.—2. III.: „Das Lied des Westens“ (Pesem Zapada) - barvni film

PRECHTL24. II.—27. II.: „Der Schatz der Sierra Madre“ (Zaklad s Sierra Madre)
28. II.—2. III.: „Die Schatztruhe“ (Zaklad v skrinji)**CARINTHIA LICHTSPIELE**24. II.—27. II.: „Kleiner Schwindel am Wolfgangsee“ (Mala goljufija na Wolfgangsee)
28. II.—2. III.: „Rakoczy-Marsch“ (Rakoczy koračnica)**PETERHOF**

24. II.—2. III.: „Western Union“

Beljak - Villach**BAHNHOFLICHTSPIELE**

Začetek predstav ob: 12., 14., 16., 18, 15, 20, 30 uri. Ob nedeljah in praznikih ob 10. uri.

24. II.—27. II.: „Tarzan und das Leopardenweib“ (Tarzan in žena leopardov)

28. II.—2. III.: „Jugend am Abgrund“ (Mladina ob prepadu)

STADT-KINO

Začetek predstav ob: 16., 18. in 20. uri.

24. II.—27. II.: „1×1 der Ehe“ (1×1 zakona)

28. II.—2. III.: „Feuersturm“ (Ognjeni vihar)

Zahtevajte**Finkensteiner**

testenine, domači kakovostni proizvod

Elektro

motorji, -dinamo, -inštalacijski material, -svetilke itd. v veliki izbiri in po nizkih cenah pri tvrdki

Stütz

in **SELINSCHER**
Celovec—Klagenfurt,
Renngasse 5

VELIKOVEC—ST. RUPERT

Preteklo nedeljo so priredili v našem samostanu č. šol. sester, kjer se vršijo znani gospodinjski tečaji za naša dekleta, dobro uspešno zabavno nedeljsko popoldne. Razveselili smo se, ko smo videli, kako dobro skrbijo tukaj za pošteno in pametno zabavo naših gojenk in pa okoličanov.

Spored zabavnega popoldneva je prinesel kar tri kratke zabavne prizore. Videli smo najprej znani prizorček „Gospodična Rezi“, v katerem so podala dekleta prav lepo igro in pokazala, da lahko s pridno vajo in večkratnim nastopom postanejo dobre igralke. Gledalcem je postalo lahko jasno, da sta prava zadovoljnost in srčni mir doma na deželi, kjer še spoštujejo lepe navade in običaje ter se ljudje zavedajo, bolj kakor pa v mestu, svojih dolžnosti napram Bogu in narodu. Spoznali smo, da ni vse zlato, kar se sveti in da tisti, ki visoko leta, navadno nizko pade ter da je napuh ena najgrših napak. Prav je, da uprizarjajo take igre, da se tudi že mladim ljudem odprejo oči, da vedo, kaj imajo od mesta pričakovati in ne živijo le v napačnih predstavah o mestnem življenju.

Drugi prizorček, „Trije tički“, je bil pa bolj zabavnega značaja. Fantje so se kar dobro odrezali in se jim ni prav nič poznalo kakšno razburjenje, kar je posebno dober znak za začetek. Tudi njim bi priporočali, da se uprimejo vaj in da nas kaj kmalu zopet razveselijo z novo igrico. Tudi med njimi so talenti, katere bi bilo škoda kar tako zakopati.

Najmlajšim je pa prav posebno ugajal zadnji nemi prizorček. Res veselje je bilo tudi poslušati naše lepe pesmi, ki jih je pel domači zborček pod vodstvom prednice č. sestre Gabrijele in je res lepo povzdignil raven tega zabavnega popoldneva.

Ko že ravno govorimo o č. sestri prednici, ji bomo kar sedaj povedali nekaj, kar veseli nas vse in bo gotovo tudi njo razveselilo. Č. sestri prednici želimo ob njenem godu 27. februarja vse najboljše in se ji zahvaljujemo za vse delo in za ves trud, ki ga ima pri vzgoji naših deklet ter ji želimo, da bi imela še dalje veliko uspeha in potrpljenja v vseh težavah, ki jih mora premostiti pri svojem težavnem, a vzvišenem delu. Sadeve njenega dosedanjega dela poznamo vsi, saj obiskujejo šolo v št. Rupertu dekleta iz vseh predelov Spodnje Koroške in pričajo po končanih tečajih o dobrem pouku in dobri vzgoji. Obojega so deležne na tej šoli, ki jo vodi vzorno s svojim vsestranskim znanjem ter odlično vzgojo č. sestra Gabrijele. Sprejmite torej naše najiskrenejše častitke in dobri Bog naj Vam bo plačnik za vse Vaše delo, mi Vam tega ne bomo mogli nikdar zadostno povrniti.

MALI OGLASI

Prodaj dobro ohranjen bencinsko-petrolejski motor znamke „Sendling“, 6—8 PS. Naslov v upravi lista.

Službo išče petčlanska katoliška kmečka družina oziroma vzame primerno posestvo tudi v najem. — Naslov v upravi lista. 544

Z A S M E H

Sviloprejka

„Vidiš Joško, za vse te lepe svilene obleke in svilene nogavice se imamo zahvaliti majhnemu, šibkemu črvčku.“
„To je očka, kaj ne?..“

VEDNO VELIKA IZBIRA**ORIENTALSKIH IN PERZIJSKIH PREPROG.**

na roko vozanih in žametnih (velournih) preprog ter tekačev. Blago za pohištvo, zavese, pregrinjala za mize in divane.

Popusti za preprodajalce, hotele in gostilne. — Plačilne olajšave. — Da jemo v to stroko spadajoče nasvete za opremo sob, po želji tudi na licu mesta.

Strokovna trgovina za preproge, pohištveno blago in zavese

DIR. JOSEF RADLMAYR
BELJAK - VILLACH

TRGOVINA NA DROBNO: POSTGASSE 3 TELEFON 47-67 - 4447

Vseh vrst mrzlo trajno kodranje.

Zajamčeno naravno valoviti in kodrasti lasje.

EDINSTVENO NA KOROŠKEM

Frizerski salon

„**Perkonig**“**CELOVEC—KLAGENFURT**
Stauderplatz**„Mladina ob prepadu“****Bahnhoflichtspiele — Beljak**
(Boys Town)

Vsebina: Film o zgodovinskem liku patra Flanagan, ustanovitelja takozvanega „Mesta dečkov“.

Pater Flanagan si je zastavil cilj: spraviti na pravo pot dečke, ki so prišli navzkriž z zakonom, kajti katoliški pater Edward J. Flanagan stoji na stališču: „Nekaj, kot slab deček, ne obstoja.“ „Če ima deček, ki je postal star 12 let, enega samega prijatelja, na katerega se lahko zanese, je gotovo, da bo postal v nadaljnjem razvoju dober državljani.“

Pri tem je prišel na misel zavzeti se za brezdomno mladino, predno se ta popolnoma izgubi, pri čemer jim je hotel biti prijatelj pa tudi voditelj za njihovo nadaljnje življenje.

Z dovoljenjem svojega škofa si je izposodil od nekega poznanega posojevalca potreben denar in kupil z njim hišo v mestu Omaha.

Po tem je šel iskat dečke, katerim bi hotel pomagati. Dva je dobil v nekem „Delavskem hotelu“, tri druge je privedel iz sodne dvorane, ko so ju baš hoteli poslati v poboljševalnico. Napram sodišču je prevzel vso odgovornost za ta dečka.

Vest o Flanaganovem podvzetju se je hitro širila preko vsega ameriškega Zapada. Kmalu je bila stara hiša polna dečkov vseh starosti in iz vseh slojev, katerim je bilo eno skupno: nobeden od njih ni imel niti enega človeka, ki bi se briga zanj.

Pater Flanagan ni imel nobenega denarja. Podnevi je zbiral na cestah darila za svoj azil. Zvečer pa je skrbel za svoje dečke, kuhar za nje in jih na lahek način poučeval angleščine, računstva, zgodovine in pisati. Prvi božič je bil najbolj žalosten trenutek v njegovem življenju, dokler ni naenkrat prišel obložen z darili za dečke, izposojevalec denarja, njegov prijatelj.

Po treh letih je pričel pater Flanagan uresničevati svoj sen. Kupil je zapadno od mesta Omahe kmetijo, pri čemer mu je pomagal nabrati potreben kapital njegov prijatelj, izposojevalec denarja.

Šele po desetih letih je bil njegov načrt uresničen. Tedaj je obstajalo že majhno mesto z 275 prebivalci v središču poljedelske pokrajine v razsežnosti 130 ha in 11 hiš, domačih šol, mlekarn, delavnic, okrevališč in spalnic je stalo na tem kraju.

Slama v glavi.

V železniškem vagonu so konjski prekupčevalci zabavljali čez vero in Cerkev. V kotu je sedel duhovnik, molil brevir in se ni zmenil zanje. Tedaj ga je nahrulil rdečenosi mešetar:

„Zakaj ne spustite niti ene iskre svojega duha proti nam?“

Duhovnik je dvignil glavo, se nasmešnil in dejal: „Ker je preveč slame v bližini in se lahko vžge.“

FOTO Ella Petrykiewicz**BELJAK - VILLACH****Nov naslov: Postgasse 3, - Tel. 49-36**

Poročne in darilne slike za legitimacije. Izvrševanje fotoamaterskih del

Barve, lake, emajle, laneni fienez,
slikarske in pleskaeske potrebšcine

kupite najbolje pri

PETER DE CILLIA**FELDKIRCHEN - Telefon 73**in pri podružnici:
Celovec - Klagenfurt, St.-Veiter Straße 35 - Tel. 28-38